

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการจ้างงานในอุตสาหกรรม
ประเภทโรงงาน ในจังหวัดสุโขทัย

โรงงานอุตสาหกรรมที่ทำการศึกษาได้ทำการแบ่งแยกประเภทอุตสาหกรรมตามคํานิยามการจัดประเภทมาตรฐานอุตสาหกรรม (ประเทศไทย) ของกรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย ซึ่งจัดทำตามการแบ่งของมาตรฐานสากล (International Standard Industrial Classification of All Economic Activities - ISIC) ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นประเภท ๆ ได้ดังนี้

1. อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์ยาง
2. อุตสาหกรรมการผลิตอาหารและเครื่องดื่ม
3. อุตสาหกรรมการบริการซ่อมสิ่งของ
4. อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ
5. อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์
6. อุตสาหกรรมการผลิตกระดาษและโรงพิมพ์
7. อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้รวมทั้งเครื่องเรือน
8. อุตสาหกรรมการทำเหมืองแร่
9. อุตสาหกรรมการทอผ้า

โรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้เป็นตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวนทั้งหมด 63 แห่ง มีคนงานทำงานในโรงงานเหล่านี้อยู่จำนวน 1,432 คน ซึ่งทำหน้าที่เป็นพนักงานประจำสำนักงานอื่นได้แก่ คนงานที่ทำงานฝ่ายจัดการ ธุรกิจ การตลาดและบัญชี 118 คน คนงานฝ่ายผลิตระดับหัวหน้าหรือระดับผู้ช่วย 55 คน คนงานฝ่ายผลิตระดับลูกมือหรือกรรมกร 1,208 คน และ

ที่เหลือ 51 คน ทำหน้าที่เป็นแรงงานฝ่ายขนส่งและยามรักษาความปลอดภัย การเลือกตัวอย่างโรงงานเพื่อทำการศึกษาค้างนี้ใช้หลักเกณฑ์ใหญ่คือ การกระจายตัวอย่างโรงงานให้ครบทุกประเภทอุตสาหกรรมที่ดำเนินการในจังหวัดสุโขทัยตั้งนั้นประเภทอุตสาหกรรมที่มีโรงงานจำนวนมากๆ จะมีสัดส่วนของตัวอย่างโรงงานที่ได้รับการคัดเลือกเป็นตัวอย่างต่ำ ส่วนประเภทอุตสาหกรรมที่มีโรงงานจำนวนน้อยจะมีสัดส่วนของตัวอย่างที่ได้รับการคัดเลือกสูง ทั้งนี้เพื่อให้ได้ตัวอย่างของทางด้านนายจ้างและคณงานกระจายทั่วทุกประเภทอุตสาหกรรม

จากจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดสุโขทัยมีประมาณ 644 แห่ง ตั้งนั้นการศึกษาครั้งนี้ได้ข้อมูลจากทางด้านนายจ้างเจ้าของโรงงานคิดเป็นร้อยละ 9.8 โดยอุตสาหกรรมทุกประเภทมีตัวอย่างโรงงานเกินกว่าร้อยละ 38 ของโรงงานอุตสาหกรรมประเภทนั้น ๆ ยกเว้นอุตสาหกรรมประเภทการผลิตอาหารและเครื่องดื่ม และอุตสาหกรรมประเภทการบริการซ่อมสิ่งของ เนื่องจากอุตสาหกรรมทั้ง 2 ประเภทเป็นอุตสาหกรรมที่มีโรงงานอยู่ในจังหวัดสุโขทัยเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะโรงงานประเภทการผลิตอาหารและเครื่องดื่มคิดเป็นร้อยละ 74.38 ของโรงงานทั้งหมด ส่วนทางด้านคณงานมีทั้งหมดจำนวน 2,821 คน ที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดสุโขทัยในปี พ.ศ. 2532 ตั้งนั้นการศึกษาค้างนี้ได้ข้อมูลทางด้านคณงานคิดเป็นร้อยละ 50.76 ของคณงานทั้งหมดที่ทำงานอยู่ในโรงงาน สามารถพิจารณาจำนวนตัวอย่างโรงงานตามประเภทอุตสาหกรรมได้จากตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.1 การเปรียบเทียบขนาดประชากรและตัวอย่างของโรงงานตามประเภท
อุตสาหกรรมและขนาดโรงงาน¹

ประเภทอุตสาหกรรม	โรงงานทั้งหมด (แห่ง)	ตัวอย่างโรงงาน (แห่ง)			ตัวอย่างโรงงาน ร้อยละ	
		รวม	ขนาดใหญ่	ขนาดกลาง		ขนาดเล็ก
1. การผลิตผลิตภัณฑ์ยาง	1	1	-	-	1	100.0
- โรงงานหล่อย่าง	1	1	-	-	1	
2. การผลิตอาหารและเครื่องดื่ม	479	21	-	-	21	4.4
- โรงงานไอศกรีม	4	2	-	-	2	
- โรงงานน้ำดื่ม	2	2	-	-	2	
- โรงงานเส้นไหม - เส้นก๊วยเตี๋ยว	8	2	-	-	2	
- โรงงานขนมปัง	5	2	-	-	2	
- โรงงานน้ำแข็ง	10	2	-	-	2	
- โรงสีข้าว	450	11	-	-	11	
3. การบริการซ่อมสิ่งของ	91	8	-	-	8	8.8
- ซ่อมยานพาหนะ	91	8	-	-	8	
4. การผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่ อโลหะ	20	8	1	1	6	40.0
- ผลิตผลิตภัณฑ์คอนกรีต	12	5	1	-	4	
- ผลิตอิฐ	6	1	-	-	1	
- ผลิตผลิตภัณฑ์หินอ่อน - หินแกรนิต	2	2	-	1	1	
5. การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์	21	8	-	-	8	38.1
- ผลิตเครื่องจักรและอุปกรณ์ ทางเกษตรกรรม	13	5	-	-	5	
- ผลิตผลิตภัณฑ์โลหะซึ่งใช้ใน การก่อสร้างหรือติดตั้ง	8	3	-	-	3	

ตาราง 5.1 (ต่อ)

ประเภทอุตสาหกรรม	โรงงาน ทั้งหมด (แห่ง)	ตัวอย่างโรงงาน (แห่ง)				ตัวอย่าง โรงงาน ร้อยละ
		รวม	ขนาดใหญ่	ขนาดกลาง	ขนาดเล็ก	
6. การผลิตกระดาษและ โรงพิมพ์	4	3	-	1	2	75.0
-ผลิตกระดาษสา	1	1	-	1	-	
-โรงพิมพ์	3	2	-	-	2	
7. การผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้รวม	18	8	-	3	5	44.44
ทั้งเครื่องเรือน						
-ผลิตเครื่องเรือน	12	3	-	-	3	
-โรงเลื่อย	4	3	-	2	1	
-ผลิตไม้จัมป็น	1	1	-	-	1	
-ผลิตก้านไม้ขีดไฟ	1	1	-	1	-	
8. การทำเหมืองแร่	4	2	-	1	1	50.0
-โรงงานย่อยหิน	1	1	-	1	-	
-โรง โม่หิน	3	1	-	-	1	
9. การทึนผ้าย	6	4	-	3	1	66.0
รวมทั้งหมด	644	63	1	9	53	9.8

¹ โรงงานขนาดเล็ก หมายถึง โรงงานที่มีขนาดการจ้างงานไม่เกิน 50 คน

โรงงานขนาดกลาง หมายถึง โรงงานที่มีขนาดการจ้างงานมากกว่า 50 คน แต่ไม่
เกิน 200 คน

โรงงานขนาดใหญ่ หมายถึง โรงงานที่มีขนาดการจ้างงานมากกว่า 200 คนขึ้นไป

5.1 ลักษณะการประกอบการของโรงงาน

ลักษณะการประกอบการหรือลักษณะการดำเนินงานของ โรงงานมักจะมีผลต่อสภาพการทำงาน กล่าวคือ ถ้าโรงงานแห่งนั้นดำเนินงานอยู่ในรูปนิติบุคคลซึ่งอาจจะจดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล หรือบริษัทจำกัดจะมีลักษณะการจัดการที่มีการใช้แรงงานอย่างเป็นรูปแบบ โดยมีการแบ่งงานอย่างเป็นระบบ ใช้เครื่องมือเครื่องจักรที่มีประสิทธิภาพ และมีกระบวนการผลิตที่ทันสมัย ทำให้นายจ้างสามารถจัดสภาพการทำงานได้ดี และประสิทธิภาพของแรงงานจะสูงขึ้นด้วย นำไปสู่การจ่ายค่าจ้างแรงงานและสวัสดิการต่าง ๆ ได้ดีกว่า โรงงานที่เจ้าของดำเนินกิจการเองตั้งแต่ขั้นตอนการผลิต การจำหน่าย การจัดการทุกอย่างภายในโรงงาน ทำให้มีการใช้เครื่องมือเครื่องจักรที่ไม่มีประสิทธิภาพ ไม่มีการแบ่งสรรหน้าที่ความรับผิดชอบของพนักงานเหมือนอย่างแบบแรก ผลทำให้นายจ้างไม่สามารถจัดสภาพการทำงานให้ดีขึ้นได้ ประสิทธิภาพของพนักงานจึงต่ำ นายจ้างจึงจ่ายค่าจ้างแรงงานและสวัสดิการต่ำ

จากตัวอย่าง โรงงานอุตสาหกรรมที่ศึกษาจำนวนทั้งหมด 63 แห่งนั้น มีโรงงานขนาดใหญ่ จำนวน 1 แห่ง ดำเนินกิจการประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์คอนกรีต มีลักษณะการดำเนินงานเป็นแบบนิติบุคคลในรูปห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงงานขนาดกลาง 9 แห่ง ดำเนินงานเป็นนิติบุคคลทั้งหมด โดยส่วนใหญ่จะดำเนินกิจการประเภทโรงเลื่อยไม้และโรงหีบฝ้าย นอกจากนั้นเป็นอุตสาหกรรมประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ ประเภทการผลิตกระดาษและโรงพิมพ์ และประเภทการทำเหมืองแร่และโรงงานขนาดเล็ก 53 แห่ง หรือร้อยละ 84 ของตัวอย่าง โรงงานทั้งหมด ซึ่งดำเนินการแบบนิติบุคคลอยู่จำนวน 16 แห่ง นอกนั้นดำเนินการแบบบุคคลธรรมดาเป็นจำนวนถึง 37 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 69.8 ของตัวอย่าง โรงงานขนาดเล็กทั้งหมด โดยที่โรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กประเภทการบริการซ่อมสิ่งของ ประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์ ประเภทการผลิตกระดาษและโรงพิมพ์ และประเภทการทำเหมืองแร่ มักจะดำเนินการแบบบุคคลธรรมดาเป็นส่วนใหญ่ รายละเอียดลักษณะการประกอบการของโรงงานอุตสาหกรรมตัวอย่างแสดงในตารางที่ 5.2

ตารางที่ 5.2 ลักษณะการประกอบการของโรงงานตัวอย่าง จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรมและขนาดของโรงงาน

ประเภทอุตสาหกรรม	ตัวอย่าง โรงงาน (แห่ง)	ลักษณะการดำเนินงาน (แห่ง)					ดำเนินงาน นิติบุคคล ร้อยละ
		ส่วน บุคคล	นิติบุคคล				
			รวม	ขนาดใหญ่	ขนาดกลาง	ขนาดเล็ก	
1. การผลิตผลิตภัณฑ์ยาง	1	-	1	-	-	1	100.0
- โรงงานหล่อยาง	1	-	1	-	-	1	
2. การผลิตอาหารและเครื่องดื่ม	21	14	7	-	-	7	33.33
- โรงงานไอศกรีม	2	2	-	-	-	-	
- โรงงานน้ำดื่ม	2	1	1	-	-	1	
- โรงงานเส้นหมี่ - เส้นก๋วยเตี๋ยว	2	2	-	-	-	-	
- โรงงานขนมปัง	2	2	-	-	-	-	
- โรงงานน้ำแข็ง	2	1	1	-	-	-	
- โรงสีข้าว	11	6	5	-	-	5	
3. การบริการซ่อมสิ่งของ	8	7	1	-	-	1	12.5
- ซ่อมยานพาหนะ	8	7	1	-	-	1	
4. การผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่ อโลหะ	8	2	6	1	1	4	75.0
- ผลิตผลิตภัณฑ์คอนกรีต	5	1	4	1	-	3	

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

ประเภทอุตสาหกรรม	ตัวอย่าง โรงงาน (แห่ง)	ส่วน บุคคล	ลักษณะการดำเนินงาน (แห่ง)				ดำเนินงาน นิติบุคคล ร้อยละ
			นิติบุคคล				
			รวม	ขนาดใหญ่	ขนาดกลาง	ขนาดเล็ก	
5. การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์	8	8	-	-	-	-	0.0
-ผลิตเครื่องจักรและอุปกรณ์ ทางเกษตรกรรม	5	5	-	-	-	-	
-ผลิตผลิตภัณฑ์โลหะซึ่งใช้ใน การก่อสร้างหรือติดตั้ง	3	3	-	-	-	-	
6. การผลิตกระดาษและโรงพิมพ์	3	2	1	-	1	-	33.33
-ผลิตกระดาษสา	1	-	1	-	1	-	
-โรงพิมพ์	2	2	-	-	-	-	
7. การผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้รวม ทั้งเครื่องเรือน	8	3	5	-	3	2	62.5
-ผลิตเครื่องเรือน	3	3	-	-	-	-	
-โรงเลื่อย	3	-	3	-	2	1	
-ผลิตไม้จัมปัน	1	-	1	-	-	1	
-ผลิตก้านไม้ขีดไฟ	1	-	1	-	1	-	
8. การทำเหมืองแร่	2	1	1	-	1	-	50
-โรงงานย่อยหิน	1	-	1	-	1	-	
-โรงโม่หิน	1	1	-	-	-	-	
9. การหีบฝ้าย	4	-	4	-	3	1	100
รวมทั้งหมด	63	37	26	1	9	16	41.27

5.2 ขนาดการจ้างงานในโรงงาน

ขนาดการจ้างงานของแต่ละโรงงานจะขึ้นอยู่กับประเภทอุตสาหกรรม กำลังการผลิต เครื่องมือเครื่องจักรที่ใช้และตลาดผลผลิต โรงงานที่ใช้คนงานจำนวนมากคนงานจะมีอำนาจในการรวมตัวต่อรองกับนายจ้าง ได้มากกว่าโรงงานที่ใช้คนงานจำนวนน้อย ทำให้นายจ้างต้องจัดสภาพการทำงานให้เป็นไปตามขั้นต่ำของกฎหมายป้องกันการรวมตัวเรียกร้อง หรือนัดหยุดงานของคนงาน ซึ่งมีผลเสียหายต่องานมากเนื่องจากนายจ้างไม่สามารถหาคนงานจำนวนมากทำงานแทนทันทีได้ นอกจากนี้ยังหลีกเลี่ยงต่อระเบียบของทางราชการได้ยาก ส่วนโรงงานที่ต้องการใช้คนงานจำนวนน้อยคนงานจะมีอำนาจในการต่อรองกับนายจ้างได้น้อยกว่า เพราะนายจ้างสามารถที่จะยึดหยุ่นรับคนงานใหม่ เข้าทำงานหรือปิดกิจการได้ง่ายกว่า คนงานจึงไม่กล้าที่จะรวมตัวเพื่อเรียกร้อง เพราะมีหวังถูกเลิกจ้าง และโอกาสในการหลีกเลี่ยงกฎหมายคุ้มครองแรงงานยังมีมากกว่าด้วย

จากตัวอย่าง โรงงานอุตสาหกรรมทั้งหมด 63 แห่ง มีขนาดการจ้างงานรวมทั้งสิ้น 1,432 คน เฉลี่ยมีการจ้างงานโรงงานละ 22.7 คน โดยที่โรงงานอุตสาหกรรมประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะมีการจ้างงานเฉลี่ยต่อโรงงานสูงสุดคือ 69 คน รองลงมาได้แก่ อุตสาหกรรมประเภทการทำเหมืองแร่ (53.5 คน) และประเภทหีบฝ้าย (50.5 คน) สาเหตุที่ทำให้อุตสาหกรรมประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะมีขนาดการจ้างงานสูงสุด เพราะอุตสาหกรรมประเภทนี้มีโรงงานผลิตผลิตภัณฑ์คอนกรีตขนาดใหญ่ 1 แห่ง ที่มีการจ้างงานถึง 356 คน จึงทำให้อุตสาหกรรมประเภทนี้เป็นอุตสาหกรรมที่มีการจ้างงานเฉลี่ยต่อโรงงานสูงสุด ทั้งที่ตัวอย่างโรงงานประเภทอื่นอีก 4 แห่ง ที่ทำการศึกษามีขนาดการจ้างงานไม่เกิน 15 คน ดังนั้น การพิจารณาค่าเฉลี่ยการจ้างงานต่อโรงงานในกรณีนี้ โรงงานอุตสาหกรรมประเภทเดียวกันมีขนาดของการจ้างงานที่ต่างกันมาก จึงทำให้ค่าเฉลี่ยของการจ้างงานต่อโรงงานที่ได้มีข้อเท็จจริงที่ต่างความเป็นจริงมาก ซึ่งอุตสาหกรรมประเภทการผลิตกระดาษและโรงพิมพ์และประเภทการทำเหมืองแร่มีปัญหาในกรณีนี้เช่นเดียวกัน

พิจารณาขนาดการจ้างแรงงานในอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. การผลิตผลิตภัณฑ์ยาง ตัวอย่าง โรงงานที่ได้ศึกษาเป็นโรงงานขนาดเล็ก 1 แห่ง ที่มีการจ้างงานจำนวน 11 คน
2. การผลิตอาหารและเครื่องดื่ม ตัวอย่าง โรงงานที่ได้ศึกษาเป็นโรงงานขนาดเล็ก ทั้งหมด 21 แห่ง มีการจ้างงานรวม 134 คน คิดเฉลี่ยโรงงานละ 6.4 คน
3. การบริการซ่อมสิ่งของ ตัวอย่าง โรงงานที่ได้ศึกษาเป็นโรงงานขนาดเล็กทั้งหมด 8 แห่ง มีการจ้างงานรวม 48 คน คิดเฉลี่ยโรงงานละ 6 คน
4. การผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ ตัวอย่าง โรงงานที่ได้ศึกษาเป็นโรงงานขนาดใหญ่จำนวน 1 แห่ง ที่มีการจ้างงานสูงถึง 356 คน โรงงานขนาดกลาง 1 แห่ง มีการจ้างงาน 113 คน และโรงงานขนาดเล็ก 6 แห่ง โดยโรงงานขนาดเล็กมีการจ้างงานรวม 86 คน คิดเฉลี่ยโรงงานละ 14.33 คน แต่เมื่อคิดเฉลี่ยทุกโรงงานในอุตสาหกรรมประเภทนี้มีการจ้างงานถึงโรงงานละ 69 คน
5. การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์ ตัวอย่าง โรงงานที่ได้ศึกษาเป็นโรงงานขนาดเล็กทั้งหมด 8 แห่ง มีการจ้างงานรวม 63 คน คิดเฉลี่ยโรงงานละ 7.9 คน
6. การผลิตผลิตภัณฑ์กระดาษและโรงพิมพ์ ตัวอย่าง โรงงานที่ได้ศึกษาเป็นโรงงานขนาดกลาง จำนวน 1 แห่ง ที่มีการจ้างงาน 61 คน และโรงงานขนาดเล็ก 2 แห่ง มีการจ้างงาน 8 คน ดังนั้นมีการจ้างงานรวม 69 คน เฉลี่ยโรงงานละ 23 คน
7. การผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้รวมทั้งเครื่องเรือน ตัวอย่าง โรงงานที่ได้ศึกษาเป็นโรงงานขนาดกลาง จำนวน 3 แห่ง ซึ่งมีการจ้างงานรวม 169 คน เฉลี่ยโรงงานขนาดกลางจ้างงานโรงละ 56.33 คน และโรงงานขนาดเล็ก 5 แห่ง ซึ่งมีการจ้างงานรวม 85 คน เฉลี่ยโรงงานขนาดเล็กจ้างงานโรงงานละ 17 คน และเมื่อคิดเฉลี่ยทุกโรงงานในอุตสาหกรรมประเภทนี้จะมีการจ้างงานโรงงานละ 31.8 คน
8. การทำเหมืองแร่ ตัวอย่าง โรงงานที่ได้ศึกษาเป็นโรงงานขนาดกลาง จำนวน 1 แห่ง มีการจ้างงาน 90 คน และโรงงานขนาดเล็ก 1 แห่ง มีการจ้างงาน 17 คน ดังนั้นอุตสาหกรรมประเภทนี้มีการจ้างงานรวม 107 คน เฉลี่ยโรงงานละ 53.5 คน

9. การหีบฝ้าย ตัวอย่างโรงงานที่ได้ศึกษาเป็นโรงงานขนาดกลาง จำนวน 3 แห่ง ซึ่งมีการจ้างงานรวม 174 คน และโรงงานขนาดเล็ก 1 แห่ง มีการจ้างงาน 28 คน ดังนั้น อุตสาหกรรมประเภทนี้มีการจ้างงานรวม 202 คน เฉลี่ยโรงงานละ 50.5 คน

5.3 จำนวนทรัพย์สินของ โรงงาน

ในด้านทรัพย์สิน โรงงานนั้น โรงงานอุตสาหกรรมแต่ละ โรงจะมีทรัพย์สินมากน้อยต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดเงินลงทุนดำเนินงานของนายจ้างและประเภทอุตสาหกรรมการผลิต แต่โดยทั่วไปถ้าโรงงานใดมีทรัพย์สินมาก นายจ้างมีโอกาสจะปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตหรือสภาพการทำงานได้ดีกว่า จากการศึกษาโรงงานตัวอย่างทั้งหมด 63 แห่ง ปรากฏว่าโดยเฉลี่ยแล้ว โรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดสุโขทัยมีทรัพย์สิน โรงงานละ 4,580,270 บาท ซึ่งพบโรงงานการผลิตผลิตภัณฑ์คอนกรีตมีทรัพย์สิน โรงงานสูงสุดคือมีทรัพย์สิน โรงงานสูงถึง 31,686,171 บาท ในขณะที่ โรงงานอื่นๆ ที่จัดอยู่ในอุตสาหกรรมเดียวกันมีทรัพย์สินเฉลี่ย โรงงานละ 2,445,000 บาท ดังนั้น ถ้านำค่าเฉลี่ยทรัพย์สิน โรงงานในอุตสาหกรรมประเภทเดียวกันมากล่าวอ้าง โดยไม่พิจารณาความแตกต่างของขนาดทรัพย์สิน โรงงานที่แตกต่างกันมากแล้ว จะทำให้ได้ข้อมูลไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริง และอุตสาหกรรมประเภทการผลิตกระดาษและโรงพิมพ์ ประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้รวมทั้ง เครื่อง เรือนและประเภทการทำเหมืองแร่ประสบปัญหากรณีนี้ เช่นเดียวกัน ส่วนโรงงานที่มีทรัพย์สิน โรงงานน้อยที่สุดคือ โรงงานทำการผลิตผลิตภัณฑ์โลหะซึ่งใช้ในการก่อสร้างหรือติดตั้ง มีทรัพย์สิน โรงงานอยู่เพียง 27,000 บาท และเป็นปัญหาของนายจ้างในกรณีจะปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงสภาพการจ้างงานให้ดีขึ้นหรือปฏิบัติตามกฎหมายแรงงาน ได้มากขึ้น สามารถพิจารณารายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สิน โรงงานตามประเภทอุตสาหกรรมการผลิต ได้ดังนี้

1. การผลิตผลิตภัณฑ์ยาง ตัวอย่างโรงงานที่ได้ศึกษา 1 แห่ง มีทรัพย์สิน โรงงาน จำนวน 4,469,667 บาท

2. การผลิตอาหารและเครื่องดื่ม ตัวอย่างโรงงานที่ได้ศึกษา 21 แห่ง มีทรัพย์สินโรงงานรวม 45,552,400 บาท คิดเฉลี่ยโรงงานละ 2,169,162 บาท
3. การบริการซ่อมสิ่งของ ตัวอย่างโรงงานที่ได้ศึกษา 8 แห่ง มีทรัพย์สินโรงงานรวม 39,820,000 บาท คิดเฉลี่ยโรงงานละ 4,977,500 บาท
4. การผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ ตัวอย่างโรงงานที่ได้ศึกษา 8 แห่ง ซึ่งมีโรงงานอยู่ 1 แห่ง ที่มีทรัพย์สินโรงงานมากที่สุดของอุตสาหกรรมทุกประเภทคือมีจำนวน 31,686,171 บาท และรองลงมา มีจำนวน 20,069,000 บาท นอกจากนั้นอีก 6 โรง จะมีทรัพย์สินเฉลี่ยโรงละ 2,244,500 บาท
5. การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์ ตัวอย่างโรงงานที่ได้ศึกษา 8 แห่ง มีทรัพย์สินโรงงานรวม 24,449,019 บาท คิดเฉลี่ยโรงงานละ 3,056,127 บาท
6. การผลิตกระดาษและโรงพิมพ์ ตัวอย่างโรงงานที่ได้ศึกษา 3 แห่ง ซึ่งมีโรงงานผลิตกระดาษสา 1 แห่ง ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจาก BOI มีการใช้เครื่องมือเครื่องจักรที่ทันสมัย มีทรัพย์สินโรงงานสูงถึง 30,900,000 บาท ส่วนโรงพิมพ์อีก 2 แห่งนั้น มีทรัพย์สินเฉลี่ยโรงละ 467,500 บาท ซึ่งน้อยกว่าทรัพย์สินของโรงงานผลิตกระดาษสา มาก
7. การผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้รวมทั้งเครื่องเรือน ตัวอย่างโรงงานที่ได้ศึกษา 8 แห่ง ในจำนวนนี้เป็นโรงงานที่ทำการผลิตเครื่องเรือน 3 แห่ง มีทรัพย์สินโรงงานเฉลี่ยโรงงานละ 810,000 บาท นอกจากนั้นเป็นโรงเลื่อยที่ผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้ 5 แห่ง โดยมีทรัพย์สินโรงงานเฉลี่ยโรงงานละ 5,582,948 บาท
8. การทำเหมืองแร่ ตัวอย่างโรงงานที่ได้ศึกษา 2 แห่ง โดยโรงงานที่มีขนาดการจ้างงานมากกว่าจะมีจำนวนทรัพย์สินโรงงานที่มากกว่าเช่นเดียวกัน คือ มีทรัพย์สินโรงงาน 9,736,500 บาท ส่วนโรงงานขนาดเล็กที่มีการจ้างงานน้อยกว่าจะมีทรัพย์สินโรงงานเพียง 5,035,059 บาท และคิดโดยเฉลี่ยโรงงานละ 7,385,780 บาท
9. การทึบฝ้าย ตัวอย่างโรงงานที่ได้ศึกษาคือ โรงทึบฝ้าย 4 แห่ง แต่ละแห่งจะมีจำนวนทรัพย์สินโรงงานเท่า ๆ กันคือ เฉลี่ยโรงงานละ 8,023,122 บาท

5.4 สัดส่วนต้นทุนแรงงานในต้นทุนการผลิตทั้งหมด

โดยที่ข้อมูลทางด้านต้นทุนแรงงานและต้นทุนการผลิตทั้งหมดของ โรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ จำเป็นต้องค้นจากบัญชี โรงงาน เช่นเดียวกับข้อมูลทางด้านทรัพย์สิน โรงงาน ซึ่งเป็นที่รู้โดยทั่วไปว่าการประกอบการในแทบทุกกิจการในประเทศมีบัญชีมากกว่าหนึ่งชุด โดยที่ชุดแรกจะเป็นบัญชีจริงที่ทำขึ้นเพื่อการควบคุมการผลิตและการคิดกำไรขาดทุนสำหรับหุ้นส่วนหรือผู้ประกอบการ ส่วนบัญชีอีกชุดจะเป็นบัญชีปลอมที่ทางนายจ้างทำขึ้นเพื่อให้หน่วยงานราชการตรวจสอบในการเสียภาษีอากร ดังนั้นข้อมูลในส่วนทรัพย์สิน โรงงานและต้นทุนการผลิตทั้งหมดจะ ได้จากบัญชีชุดที่ทำสำหรับการเสียภาษีเป็นส่วนใหญ่ ความเชื่อถือได้ในการวิเคราะห์ในเรื่องเหล่านี้จึงต้องลดน้อยลงไป แต่ข้อมูลที่ได้ก็ยังสามารถนำมาวิเคราะห์ให้เห็นในแง่ความสำคัญมากนักน้อยเปรียบเทียบระหว่างประเภท โรงงานอุตสาหกรรม

ต้นทุนแรงงานเป็นต้นทุนที่ใช้ในการจ้างคนงานซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของต้นทุนการผลิต ถ้า สัดส่วนของต้นทุนแรงงานในต้นทุนการผลิตในอัตราที่ต่ำ นายจ้างจะมีความสามารถปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงสภาพการทำงานให้ดีขึ้น หรือพร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎหมายแรงงาน ได้มากกว่ากรณีที่ โรงงานมีสัดส่วนต้นทุนแรงงานในอัตราที่สูง ซึ่งจากการศึกษา โรงงานตัวอย่างทั้งหมด 63 แห่ง ปรากฏว่าต้นทุนแรงงานเมื่อเทียบกับต้นทุนการผลิตทั้งหมดเฉลี่ยทุก โรงงานมีสัดส่วนร้อยละ 14.65

5.5 ลักษณะการจ้างงานในโรงงาน

5.5.1 การจ้างงานตามเพศ

จากข้อมูลที่ได้จากการจ้างงานของ โรงงานอุตสาหกรรมทั้ง 63 แห่ง โดยได้แยกพิจารณาเฉพาะการจ้างคนงานฝ่ายผลิตระดับลูกมือหรือกรรมกรนั้น ปรากฏว่า โรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ มีการจ้างคนงานฝ่ายผลิตระดับลูกมือรวมทั้งหมด 1,208 คน โดยมีคนงานชายต่อคนงานหญิงในสัดส่วนร้อยละ 58 : 42 และเมื่อพิจารณาตามประเภทอุตสาหกรรมพบว่า โรงงาน

อุตสาหกรรมส่วนใหญ่มีสัดส่วนคนงานชายมากกว่าคนงานหญิง อุตสาหกรรมประเภทนี้ได้แก่ การทำเหมืองแร่ และการผลิตอาหารและเครื่องดื่ม คือใช้คนงานชายในอัตราร้อยละ 92.16 และ 86.29 ตามลำดับ นอกจากนั้นอุตสาหกรรมบางประเภทจะไม่จ้างคนงานหญิง อุตสาหกรรมประเภทนี้ได้แก่ การผลิตผลิตภัณฑ์ยาง การบริการซ่อมสิ่งของและการผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์ ส่วนอุตสาหกรรมที่ใช้คนงานหญิงในสัดส่วนที่มากกว่าคนงานชายมีน้อยมาก ได้แก่ ประเภทการหีบฝ้าย และประเภทการผลิตกระดาษและโรงพิมพ์ แต่อย่างไรก็ดีการจ้างคนงานในอุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่มีขนาดการจ้างคนงานมากที่สุดนั้น มีการจ้างคนงานหญิงในสัดส่วนต่ำกว่าแรงงานชายไม่มากนัก คือมีสัดส่วนคนงานหญิงต่อคนงานชายในสัดส่วนร้อยละ 46.27:53.73 นอกจากนั้นในอุตสาหกรรมประเภทหีบฝ้าย ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่มีขนาดการจ้างคนงานมากเช่นเดียวกันมีการจ้างคนงานหญิงในสัดส่วนที่สูงกว่าคนงานชายมาก คือมีคนงานหญิงต่อคนงานชายในสัดส่วนร้อยละ 79.12:20.88 ด้วยเหตุนี้ทำให้ยอดรวมของคนงานในอุตสาหกรรมทุกประเภทมีสัดส่วนการจ้างคนงานชายต่อคนงานหญิงในอัตราที่ไม่แตกต่างกันมากนัก

จากข้อมูลการจ้างงานตามเพศที่ได้ศึกษาแสดงให้เห็นว่า การจ้างคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ ในจังหวัดสุโขทัยโดยส่วนรวมมีการจ้างคนงานชายและคนงานหญิงในสัดส่วนที่ไม่แตกต่างกันมากนัก แต่การจ้างคนงานในอนาคตคนงานชายและคนงานหญิงอาจจะมีสัดส่วนแตกต่างไปจากนี้ได้มาก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าอุตสาหกรรมประเภทใดจะสามารถขยายตัวออกไปได้มากกว่ากัน (ดูตารางที่ 5.3)

ตารางที่ 5.3 ลักษณะการจ้างงานในโรงงานอุตสาหกรรมตัวอย่าง จำแนกตามเพศ และ
ประเภทอุตสาหกรรม

ประเภทอุตสาหกรรม	ขนาดการจ้าง คนงาน (คน)	ชาย		หญิง	
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. การผลิตผลิตภัณฑ์ยาง	11	11	100	-	-
2. การผลิตอาหารและเครื่องดื่ม	124	107	86.29	17	13.71
3. การบริการซ่อมสิ่งของ	33	33	100	-	-
4. การผลิตผลิตภัณฑ์แร่โลหะ	415	223	53.73	192	46.27
5. การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะเครื่องจักรและอุปกรณ์	63	63	100	-	-
6. การผลิตกระดาษและโรงพิมพ์	69	29	42.03	40	57.97
7. การผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้ รวมทั้งเครื่องเรือน	209	109	52.15	100	47.85
8. การทำเหมืองแร่	102	94	92.16	8	7.84
9. การทอผ้า	182	38	20.88	144	79.12
รวมทั้งหมด	1,208	707	58.53	501	41.47

5.5.2 การจ้างงานตามระดับอายุ

ตามปกติการจ้างคนงานฝ่ายผลิตระดับลูกมือหรือกรรมกรซึ่งเป็นงานที่ต้องอาศัยกำลังภายในการทำงาน เพื่อให้ทำให้ได้รับผลประโยชน์จากการจ้างงานมากที่สุดนายจ้างจะพิจารณาถึงระดับอายุคนงาน จากการศึกษาข้อมูลในเรื่องการจ้างงานตามระดับอายุคนงานปรากฏว่า เฉลี่ยแล้วคนงานจะมีอายุประมาณ 26.46 ปี โดยจะมีอายุอยู่ในช่วง 20 - 29 ปี มากที่สุดคือ มีจำนวน 671 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 55.61 ของการจ้างคนงานทั้งหมด รองลงมาได้แก่คนงานอายุช่วง 15 - 19 ปี คือมีจำนวน 220 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 18.2 ส่วนคนงานที่มีอายุมากกว่า 35 ปีขึ้นไปจะมีน้อยมาก คือมีจำนวน 172 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 14.2 และจากการศึกษาครั้งนี้ไม่พบว่ามีการใช้คนงานที่มีระดับอายุต่ำกว่า 15 ปี ในโรงงานอุตสาหกรรม แสดงให้เห็นว่าทางโรงงานต่าง ๆ ได้จ้างคนงานโดยคำนึงถึงอายุคนงานตามกฎหมายแรงงานที่ได้กำหนดไว้ (ดูตารางที่ 5.4)

ตารางที่ 5.4 ลักษณะการจ้างงานในโรงงานอุตสาหกรรมตัวอย่าง จำแนกตามระดับอายุ

ระดับอายุ (ปี)	ขนาดการจ้างงาน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
15-19	220	18.2
20-24	321	26.6
25-29	350	29.0
30-34	145	12.0
35-39	70	5.8
40 ปีขึ้นไป	102	8.4

และเมื่อพิจารณาการจ้างคนงานตามระดับอายุเป็นรายประเภทอุตสาหกรรมปรากฏว่า ประเภทอุตสาหกรรมที่จ้างคนงานที่มีระดับอายุเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การทำเหมืองแร่ (30.13 ปี) รองลงมาได้แก่ประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้รวมทั้งเครื่องเรือน (28.77 ปี) และการผลิตผลิตภัณฑ์แร่โลหะ (27.04 ปี) ส่วนประเภทอุตสาหกรรมที่มีการจ้างคนงานอายุระดับค่อนข้างต่ำ ได้แก่ ประเภทการผลิตกระดาษและโรงพิมพ์ (21.32 ปี) ประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์ (23.41 ปี) และประเภทการทอผ้า (23.62 ปี) ส่วนอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ จ้างคนงานในระดับอายุที่ใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยคือ 24.46 (ดูตารางที่ 5.5)

ตารางที่ 5.5 ลักษณะการจ้างงานในโรงงานอุตสาหกรรมตัวอย่าง จำแนกตามระดับอายุ และประเภทอุตสาหกรรม

ประเภทอุตสาหกรรม	ขนาดการจ้าง คนงาน (คน)	อายุเฉลี่ย (ปี)
1. การผลิตผลิตภัณฑ์ยาง	11	23.91
2. การผลิตอาหารและเครื่องดื่ม	124	26.72
3. การบริการซ่อมสิ่งของ	33	25.21
4. การผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ	415	27.04
5. การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์	63	23.41
6. การผลิตกระดาษและโรงพิมพ์	69	21.32
7. การผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้ รวมทั้งเครื่องเรือน	209	28.77
8. การทำเหมืองแร่	102	30.13
9. การทอผ้า	182	23.62

5.5.3 การจ้างงานตามระดับการศึกษา

จากข้อมูลตัวอย่าง โรงงานอุตสาหกรรมทั้งหมด 63 แห่ง มีคนงานทั้งหมดจำนวน 1,208 คน ปรากฏว่าคนงานมีการศึกษาโดยเฉลี่ยประมาณ 5 ปี ซึ่งต่ำกว่าระดับการศึกษาภาคบังคับในปัจจุบัน โดยที่คนงานร้อยละ 95 มีความรู้ระดับตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาลงมา นอกนั้นเป็นคนงานที่มีความรู้ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 27 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 2.2 และมีความรู้ระดับสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 33 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 2.7 (ดูตารางที่ 5.6)

ตารางที่ 5.6 การจ้างงานตามระดับการศึกษาของคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมตัวอย่าง

ระดับการศึกษาของคนงาน	ขนาดการจ้างงาน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
1-3 ปี	137	11.3
4-7 ปี	1,011	83.7
8-10 ปี	27	2.2
11 ปีขึ้นไป	33	2.7

เมื่อพิจารณาระดับการศึกษาของคนงานตามประเภทอุตสาหกรรม ปรากฏว่า ระดับการศึกษาของคนงานมีความแตกต่างกันน้อยมาก ซึ่งเฉลี่ยแต่ละประเภทอุตสาหกรรมจะจ้างงานในระดับคนงานที่มีความรู้แค่ชั้นประถมศึกษาเท่านั้นแสดงให้เห็นว่า นายจ้างไม่คำนึงถึงระดับการศึกษาของคนงานเพียงพอให้พอมีความสามารถอ่านออกเขียนได้ และกรณีนี้นายจ้างอาจใช้เป็นข้ออ้างได้ว่า การจ่ายค่าจ้างคนงานต่ำเนื่องจากว่าคนงานไม่มีความรู้ความสามารถ และการจ้างงานโดยไม่คำนึงถึงความรู้ความสามารถของคนงานอาจทำให้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของโรงงานเป็นไปได้ต่ำ นายจ้างจึงจ่ายค่าจ้างแรงงานและสวัสดิการต่ำ นอกจากนี้ทำให้ประชาชนมองไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา โดยส่งให้บุตรหลานเรียนระดับภาคบังคับเท่านั้น ซึ่งก็สามารถประกอบอาชีพเข้าสู่โรงงานอุตสาหกรรมได้ (ดูตารางที่ 5.7)

ตารางที่ 5.7 การจ้างงานตามระดับการศึกษาของคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมตัวอย่าง
จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม

ประเภทอุตสาหกรรม	ขนาดการจ้าง คนงาน (คน)	ระดับการศึกษา เฉลี่ย (ปี)
1. การผลิตผลิตภัณฑ์ยาง	11	4.01
2. การผลิตอาหารและเครื่องดื่ม	124	4.23
3. การบริการซ่อมสิ่งของ	33	5.21
4. การผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ	415	4.2
5. การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะเครื่องจักรและอุปกรณ์	63	5.43
6. การผลิตกระดาษและโรงพิมพ์	69	5.34
7. การผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้ รวมทั้งเครื่องเรือน	209	4.45
8. การทำเหมืองแร่	102	6.0
9. การทอผ้า	182	4.60
รวมทั้งหมด	1,208	4.83

5.5.4 ระยะเวลาการจ้างงาน

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับระยะเวลาการทำงานของคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมตัวอย่าง 63 แห่ง ปรากฏว่า คนงานทำงานในโรงงานโดยเฉลี่ยเป็นระยะเวลา 3.5 ปี และช่วงอายุการทำงานในระหว่าง 1 - 3 ปี มากที่สุด คือ มีจำนวน 696 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 57.6 ของคนงานทั้งหมด รองลงมาได้แก่ช่วงระหว่าง 4 - 6 ปี คือมีจำนวน 252 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 20.9 ส่วนคนงานที่มีอายุทำงานต่ำกว่า 1 ปี มีอยู่จำนวน 74 คน หรือคิดเป็น

ร้อยละ 6.1 และมีคนงานอีกพวกหนึ่งที่มีระยะเวลาทำงานนานกว่า 7 ปี ซึ่งมีถึง 186 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 15.4 และในกลุ่มนี้มีคนงาน 2 คน มีอายุการทำงานนานถึง 20 ปี (ดูตารางที่ 5.8)

ตารางที่ 5.8 ระยะเวลาการจ้างงานในโรงงานอุตสาหกรรมตัวอย่าง

อายุการทำงาน	ขนาดการจ้างงาน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
ต่ำกว่า 1 ปี	74	6.1
1-3 ปี	696	57.6
4-6 ปี	252	20.9
มากกว่า 7 ปี	186	15.4

เมื่อพิจารณาระยะเวลาการจ้างคนงานในแต่ละประเภทอุตสาหกรรมปรากฏว่า อุตสาหกรรมที่มีการจ้างคนงานเป็นระยะเวลานานได้แก่ ประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์ยาง (4.86 ปี) ประเภทการผลิตอาหารและเครื่องดื่ม (4.57 ปี) และประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ (3.94 ปี) ส่วนประเภทอุตสาหกรรมที่มีระยะเวลาการจ้างงานค่อนข้างสั้นได้แก่ ประเภทการผลิตกระดาษและโรงพิมพ์คือ เฉลี่ยแล้วจ้างคนงานเป็นระยะเวลา 1.68 ปีเท่านั้น ซึ่งสามารถสันนิษฐานในเบื้องต้นได้ว่า โรงงานอุตสาหกรรมประเภทนี้ได้เริ่มดำเนินการมาเป็นระยะเวลาค่อนข้างสั้นคือเป็นเวลา 3 ปีเท่านั้น นายจ้างอาจยังไม่สามารถที่จะจัดระบบต่าง ๆ ให้ดีทั้งในเรื่องการผลิต การจ้างงานหรือการตลาด ทำให้คนงานมีการออกจางานอยู่เสมอ ๆ และประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์ มีระยะเวลาในการจ้างงานค่อนข้างสั้นเช่นกัน คือ เฉลี่ย 2.67 ปีเท่านั้น ส่วนอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ มีระยะเวลาการจ้างคนงานใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยคือ อยู่ในระยะเวลา 3.5 ปี (ดูตารางที่ 5.9)

ตารางที่ 5.9 ระยะเวลาการจ้างงานในโรงงานอุตสาหกรรมตัวอย่างจำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม

ประเภทอุตสาหกรรม	ขนาดการจ้าง คนงาน (คน)	ระยะเวลาการ จ้างงานเฉลี่ย (ปี)
1. การผลิตผลิตภัณฑ์ยาง	11	4.86
2. การผลิตอาหารและเครื่องดื่ม	124	4.41
3. การบริการซ่อมสิ่งของ	33	3.06
4. การผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ	415	3.81
5. การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะเครื่องจักรและอุปกรณ์	63	2.67
6. การผลิตกระดาษและโรงพิมพ์	69	1.55
7. การผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้ รวมทั้งเครื่องเรือน	209	3.80
8. การทำเหมืองแร่	102	3.46
9. การทึบผ้า	182	2.88
รวมทั้งหมด	1,208	3.50

5.5.5 การเข้าออกงานของคนงาน

การเข้าออกงานของคนงานในโรงงานเกิดขึ้นได้จากทั้งฝ่ายนายจ้างและฝ่ายคนงาน ทางฝ่ายนายจ้างขึ้นอยู่กับลักษณะการผลิต เช่น วัสดุที่ใช้ สภาพดินฟ้าอากาศ นอกจากนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะตลาดผลผลิตหรือความต้องการของตลาด เช่น สินค้าโรงงานอุตสาหกรรมประเภทการผลิตไอศกรีม ผลิตน้ำแข็งหรือน้ำดื่ม มีความต้องการมากในช่วงฤดูร้อนตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์จนถึงกลางเดือนพฤษภาคม ทำให้ความต้องการคนงานในการผลิตมีมากขึ้นในระยะนั้น ส่วน

อุตสาหกรรมหีบฝ้ายต้องใช้ปุ๋ยฝ้ายมาเป็นวัตถุดิบในการผลิต ซึ่งต้นฝ้ายจะให้ปุ๋ยเฉพาะช่วงเดือน ธันวาคม-มีนาคม โรงงานอุตสาหกรรมประเภทนี้จึงมีความต้องการคนงานมากเฉพาะช่วงเวลา ดังกล่าว ส่วนหลังจากช่วงนี้ คนงานก็ต้องออกหางานใหม่ในอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ หรือ อาจกลับไปทำงานทางด้านการเกษตรในไร่นาของตน หรือรับจ้างในงานเกษตร และเมื่อถึง ฤดูกาลที่โรงงานหีบฝ้ายเปิดดำเนินการคนงานเหล่านี้อาจเข้าเมืองมาทำงานนี้ในโรงงานต่อไป

ส่วนทางฝ่ายคนงานอาจเกิดขึ้นในลักษณะเข้ามาหางานทำเนื่องจากในไร่นาของตนไม่ มีงานทำคือตรงกับช่วงนอกฤดูกาลผลิต และเมื่อถึงฤดูกาลผลิตในไร่นาคนงานก็จะกลับไปทำไร่ ทำนา หรือบางกรณีอาจเกิดจากที่คนงานเกิดความรู้สึกที่นายจ้างเอาเปรียบในเรื่อง สภาพการทำงาน เช่น นายจ้างไม่จัดวันหยุดให้ หรือให้ทำงานล่วงเวลาโดยไม่จ่ายค่าตอบแทน หรือค่าจ้างที่ได้รับต่ำเกินไปไม่พอที่จะดำรงชีพได้ ก็จะออกจากงานที่ทำอยู่เดิมเพื่อหางานใหม่ที่ คิดว่าจะอยู่ในสภาพการจ้างงานที่ดีกว่า และเมื่อไม่สมหวังตามที่ได้ตั้งไว้หรือมีปัญหาอื่น ๆ เช่น อยู่ไกลครอบครัว เข้ากับเพื่อนร่วมงานใหม่ไม่ได้ อาจจะมาเข้าทำงานที่โรงงานเดิม ซึ่ง นายจ้างส่วนใหญ่จะยอมรับกลับเข้าทำงานเดิมเพราะรู้ฝีมือของคนงานเหล่านี้ แต่มีโรงงานบาง แห่งให้เหตุผลของการไม่รับคนงานที่ลาออกเพื่อไปหางานแห่งอื่นในอุตสาหกรรมประเภทเดียวกันว่าจะทำให้เกิดปัญหาในเรื่องการปกครองคนงานเพิ่มขึ้น และข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดสุโขทัยมีลักษณะการเข้า ๆ ออก ๆ ของ คนงานโดยร้อยละ 39.5 ของคนงานที่ทำอยู่ในโรงงานอุตสาหกรรมปัจจุบันเป็นผู้ที่เคยออกจาก กิจการที่ตนกำลังทำอยู่อย่างน้อย 1 ครั้ง นับว่าเป็นอัตราค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับผลการ ศึกษา ก่อน ๆ ซึ่งพบว่าในอุตสาหกรรมภูมิภาคการเข้าออกงานของคนงานอยู่ในระดับร้อยละ 17.6 (ประดิษฐ์ ชาสมบัติ, 2532) ตูรายละเอียดได้จากตารางที่ 5.10

ตารางที่ 5.10 การออกจากงานของคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมตัวอย่าง

จำนวนครั้งที่ ออกจากงาน	จำนวนคนงาน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
ไม่เคย	731	60.5
1 ครั้ง	259	21.4
2 ครั้ง	132	10.9
3 ครั้ง	51	4.2
4 ครั้ง	22	1.8
5 ครั้ง	7	0.6
6 ครั้ง	6	0.5

เมื่อพิจารณาตามประเภทอุตสาหกรรมแล้วพบว่า อุตสาหกรรมประเภทหีบฝ้ายมีการเข้าออกงานของคนงานสูงสุด คือ ร้อยละ 73.08 ของคนงานในอุตสาหกรรมประเภทนี้เป็นผู้ที่เคยออกจากโรงงานที่ตนกำลังทำงานอยู่อย่างน้อย 1 ครั้ง เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากว่า โรงงานหีบฝ้ายจะเปิดดำเนินการปีหนึ่ง ๆ เป็นระยะเวลาประมาณ 4 - 5 เดือนเท่านั้น จึงจ้างคนงานชั่วคราวรายวันเฉพาะช่วงเวลาซึ่งโรงงานเปิดหีบฝ้าย เมื่อหมดฤดูกาลหีบฝ้ายก็เลิกจ้างคนงาน และเมื่อถึงฤดูที่หีบฝ้ายต่อมาทางโรงงานจะเปิดรับคนงานเข้าทำงานอีก ซึ่งคนงานที่เคยทำอยู่ก่อนก็จะมีโอกาสที่จะเข้ามาทำงานได้มากกว่า เพราะรู้แหล่งงานและช่วงเวลาซึ่งโรงงานต้องการจ้างงาน ส่วนทางนายจ้างนิยมจ้างคนงานที่เคยทำงานมาก่อนเพราะไม่ต้องเสียเวลาฝึกสอนหรือบอกงานในหน้าที่ และรองลงมาได้แก่อุตสาหกรรมประเภทการผลิตมันท์จากไม้รวมทั้งเครื่องเรือน ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบทางด้านการเกษตรเช่นเดียวกัน แต่โรงงานอุตสาหกรรมประเภทนี้ทำการผลิตได้โดยไม่ต้องอาศัยฤดูกาลขึ้นอยู่กับการสัมปทานไม้

ในแต่ละปี ถ้าปีไหนไม่มีไม้เข้าโรงงานทางนายจ้างก็อาจต้องหยุดกิจการชั่วคราวหรือเลิกจ้าง
คนงานบางส่วน และจะจ้างคนงานเพิ่มขึ้นเมื่อมีไม้เข้าโรงงาน นอกจากนั้นในช่วงปี 2531
และ 2532 ทางโรงงานมีปัญหาขาดแคลนไม้ เป็นช่วงๆ เนื่องจากการสั่งปิดป่าของทางราชการ
ดังนั้นช่วงหลังนี้จะมีการเข้าออกงานของคนงานอยู่เสมอ ๆ จึงทำให้อัตราการเข้าออกงานของ
คนงานในอุตสาหกรรมประเภทนี้ค่อนข้างสูงมาก (54.54) ส่วนอุตสาหกรรมประเภทการผลิต
กระดาษและโรงพิมพ์ ประเภทการทำเหมืองแร่และการบริการซ่อมสิ่งของจะมีอัตราการออก
จากงานของคนงานค่อนข้างต่ำ คือ ร้อยละ 20.29, 21.21 และ 22.55 ตามลำดับ เหตุที่
เป็นเช่นนี้เพราะโรงงานอุตสาหกรรมประเภทนี้มีวัตถุประสงค์ป้อนโรงงานตลอดปี นอกจากนั้นปริมาณ
ความต้องการสินค้าของโรงงานไม่เปลี่ยนแปลงตามฤดูกาล ทำให้นายจ้างมีความต้องการคน
งานสม่ำเสมอทั้งปี (ดูตารางที่ 5.11)

ตารางที่ 5.11 การออกจากงานของแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมตัวอย่างจำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม

ประเภทอุตสาหกรรม	แรงงานทั้งหมด(คน)	จำนวนแรงงานที่เคยออกจากงาน (คน)						รวมแรงงานทั้งหมดที่เคยออกจากงาน (คน)	แรงงานเคยออกจากงาน คิดเป็นร้อยละ
		1 ครั้ง	2 ครั้ง	3 ครั้ง	4 ครั้ง	5 ครั้ง	6 ครั้ง		
1. การผลิตผลิตภัณฑ์ยาง	11	2	1	-	-	-	-	3	27.27
2. การผลิตอาหารและเครื่องดื่ม	124	23	16	-	-	-	-	39	31.45
3. การบริการซ่อมสิ่งของ	33	7	-	-	-	-	-	7	21.21
4. การผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ	415	55	55	7	3	1	-	121	29.16
5. การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักร และอุปกรณ์	63	18	4	1	-	-	-	23	36.51
6. การผลิตกระดาษและโรงพิมพ์	69	7	7	-	-	-	-	14	20.29
7. การผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้รวมทั้งเครื่องเรือน	209	97	11	4	2	-	-	114	54.54
8. การทำเหมืองแร่	102	15	5	3	-	-	-	23	22.55
9. การหีบฝ้าย	182	35	33	36	17	6	6	133	73.08
รวมทั้งหมด	1,208	259	132	51	22	7	6	477	39.5

5.5.6 การฝึกอบรมของแรงงาน

การฝึกอบรมเป็นวิธีการที่จะพัฒนาฝีมือของแรงงานเพื่อจะเพิ่มผลผลิตการผลิตให้สูงขึ้นได้ เมื่อผลผลิตในการผลิตของแรงงานสูงขึ้นทำให้นายจ้างมีโอกาสที่สามารถจ่ายค่าจ้างแรงงานหรือจัดสวัสดิการต่าง ๆ ได้ดีขึ้น แต่จากการศึกษาข้อมูลในโรงงานอุตสาหกรรมทั้งหมดจำนวน 63 แห่ง ปรากฏว่า จำนวนแรงงานที่ได้รับการฝึกอบรมอย่างเป็นทางการ เช่น รับการฝึกจากสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานของกรมแรงงาน จากศูนย์ฝึกวิชาชีพระยะสั้นหรือจากหน่วยงานราชการหรือเอกชนที่จัดฝึกในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ นอกจากนั้นนายจ้างอาจส่งแรงงานไปฝึกงานหรือดูงานในบริษัทเครือข่ายหรือในกิจการอื่น ๆ อยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำมาก คือ มีแรงงานจำนวน 70 คนหรือร้อยละ 5.79 ของแรงงานทั้งหมดเท่านั้นที่ได้รับการฝึกอบรมอย่างน้อย 1 ครั้งขึ้นไป ในจำนวนนี้แรงงานในอุตสาหกรรมประเภทการบริการซ่อมสิ่งของ ได้รับการฝึกอบรมมากที่สุด คือมีจำนวนแรงงานถึง 19 คน ที่ได้รับการฝึกหรือคิดเป็นร้อยละ 57.58 ของแรงงานในอุตสาหกรรมประเภทนี้ รองลงมาได้แก่อุตสาหกรรมประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์ ซึ่งมีแรงงานที่ได้รับการฝึกอบรมอยู่จำนวน 18 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 28.57 ของแรงงานที่อยู่ในอุตสาหกรรมประเภทนี้ ส่วนอุตสาหกรรมประเภทอื่นแรงงานได้รับการฝึกอบรมน้อยมากโดยเฉลี่ยไม่ถึงร้อยละ 10 นอกจากนั้นแรงงานในอุตสาหกรรมประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์ยางประเภทการผลิตกระดาษและโรงพิมพ์ และประเภทการทำเหมืองแร่ไม่ได้รับการฝึกอบรมก่อนเข้าทำงานหรือหลังจากทำงานแม้แต่รายเดียว (ดูตารางที่ 5.12)

ตารางที่ 5.12 การฝึกอบรมของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมตัวอย่าง จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม

ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนพนักงานทั้งหมด (คน)	พนักงานที่ได้รับการฝึก (คน)					พนักงานที่ได้รับการฝึกคิดเป็นร้อยละ
		พนักงานทั้งหมด (คน)	1 ครั้ง	2 ครั้ง	3 ครั้ง	4 ครั้ง	
1. การผลิตผลิตภัณฑ์ยาง	11	-	-	-	-	-	-
2. การผลิตอาหารและ เครื่องดื่ม	124	10	10	-	-	-	8.06
3. การบริการซ่อมสิ่งของ	33	19	13	3	-	1	57.58
4. การผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ	415	3	2	1	-	-	0.72
5. การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์	63	18	16	2	-	-	28.57
6. การผลิตกระดาษและ โรงพิมพ์	69	-	-	-	-	-	-
7. การผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้ รวมทั้งเครื่องเรือน	209	19	19	-	-	-	9.09
8. การทำเหมืองแร่	102	-	-	-	-	-	-
9. การทอผ้า	182	1	1	-	-	-	0.55
รวมทั้งหมด	1,208	70	61	6	-	1	5.79

5.5.7 ลักษณะการจ้างงาน

จากการศึกษาข้อมูลทางด้านลักษณะการจ้างงานในโรงงานอุตสาหกรรมทั้งหมด 63 แห่ง ปรากฏว่า โรงงานอุตสาหกรรมมีลักษณะการจ้างงาน 3 ประเภท คือ คนงานรายวัน คนงานรายเดือนและคนงานเหมาหรือรายชิ้น แต่โดยส่วนใหญ่โรงงานอุตสาหกรรมนิยมจ้างในลักษณะคนงานรายวัน โดยเฉพาะคนงานหญิงจะมีลักษณะการจ้างงานเป็นคนงานรายวันเกือบทั้งหมด คือ ร้อยละ 83.11 นอกจากนี้ในอุตสาหกรรมประเภทที่มีขนาดการจ้างงานมากจะนิยมจ้างคนงานรายวันมากกว่ารายเดือนได้แก่ ประเภทหีบฝ้ายจ้างคนงานเป็นรายวันทั้งหมด ส่วนประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ ประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้รวมทั้งเครื่องเรือน ประเภทการทำเหมืองแร่และประเภทการผลิตกระดาษและโรงพิมพ์ ซึ่งมีการจ้างคนงานเป็นรายวันในอัตราร้อยละ 97.59, 89.95, 75.49 และ 71.01 ตามลำดับ และอุตสาหกรรมประเภทที่มีขนาดการจ้างงานน้อยและลักษณะความต้องการแรงงานสม่ำเสมอตลอดทั้งปี จะมีการจ้างคนงานเป็นรายเดือนในอัตราที่สูงกว่า ได้แก่ ประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์ยาง ประเภทการบริการซ่อมสิ่งของ ประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์ และประเภทการผลิตอาหารและเครื่องดื่ม ซึ่งมีการจ้างคนงานเป็นรายเดือนในอัตราร้อยละ 100, 66.67, 58.73 และ 57.26 ตามลำดับ ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า โรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดสุโขทัยมีความเป็นอิสระในการเลิกจ้างคนงาน และนายจ้างสามารถปรับตามภาวะการผลิตได้อย่างรวดเร็ว (ดูตารางที่ 5.13)

ตารางที่ 5.13 ลักษณะการจ้างงานในโรงงานอุตสาหกรรมตัวอย่าง จำนวนตามประเภทอุตสาหกรรม

ประเภทอุตสาหกรรม	คนงานทั้งหมด (คน)	ลักษณะการจ้างงาน											
		รายเดือน				รายวัน				รายเหมา			
		รวม	ร้อยละ	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	
1. การผลิตผลิตภัณฑ์ยาง	11	100.0	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. การผลิตอาหารและเครื่องดื่ม	124	57.26	63	8	53	42.74	44	9	-	-	-	-	
3. การบริการซ่อมสิ่งของ	33	66.67	22	-	11	33.33	11	-	-	-	-	-	
4. การผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่โอโลหะ	415	1.93	6	2	405	97.59	216	189	1	1	1	1	
5. การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักร และอุปกรณ์	63	58.73	37	-	26	41.27	26	-	-	-	-	-	
6. การผลิตกระดาษและโรงพิมพ์	69	28.99	16	4	49	71.01	13	36	-	-	-	-	
7. การผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้ รวมทั้งเครื่องเรือน	209	4.78	8	2	188	89.95	92	96	9	2	2	2	
8. การทำเหมืองแร่	102	24.51	21	4	77	75.49	73	4	-	-	-	-	
9. การทอผ้า	182	-	-	-	182	100.0	38	144	-	-	-	-	
รวมทั้งหมด	1,208	16.99	184	20	991	82.04	513	478	10	3	3	3	

5.6 สภาพการทำงานในโรงงาน

5.6.1 สภาพสถานที่ทำงาน

จากการศึกษาสภาพการทำงานของคนงาน ในโรงงานอุตสาหกรรมตัวอย่าง ในจังหวัดสุโขทัย จำนวน 63 แห่ง ปรากฏว่า สภาพสถานที่ทำงานของคนงานแตกต่างกันไปตามประเภทกิจการและขนาดของโรงงานอุตสาหกรรมดังนี้

1. การผลิตผลิตภัณฑ์ยาง ได้ทำการสำรวจโรงหล่อยาง 1 แห่ง (อุตสาหกรรมประเภทนี้มีเพียงแห่งเดียวเท่านั้นที่ดำเนินกิจการอยู่ในจังหวัดสุโขทัย ปรากฏว่า สภาพสถานที่ทำงานประกอบด้วยอาคารที่สร้างเป็นตึก 2 หลัง มีระยะห่างกันประมาณ 10 เมตร ตึกด้านหน้าจะเป็นที่ทำงานและที่พักอาศัยของนายจ้าง ตึกด้านหลังจะเป็นตัวโรงงานที่ทำการผลิต ซึ่งภายในโรงงานทึบ มีช่องระบายอากาศบ้างเล็กน้อยอยู่ในระดับสูง ส่วนที่หน้าต่างและประตูด้านข้างจะมียางรถยนต์ขนาดใหญ่ที่เสียแล้ววางกีดขวางทางอยู่ จึงทำให้รอบ ๆ บริเวณตัวอาคารโรงงานสกปรก นอกจากนั้นยังกีดขวางทางระบายอากาศและปิดบังแสง การทำงานของคนงานในแต่ละแผนกซึ่งเริ่มต้นด้วยการชูดยาง แต่งยาง วัลติยาง และเผายาง จะอยู่บริเวณใกล้เคียงกัน จึงทำให้คนงานทั้งหมดได้รับความร้อนจากเตาเผายางซึ่งร้อนมาก ทางโรงงานได้จัดพัดลมเพดานหมุนระบายอากาศเกือบทั่วบริเวณตัวอาคารโรงงาน เพื่อให้ความร้อนที่คนงานได้รับลดลง นอกจากนี้ยังช่วยลดความชื้นของกลิ่นยาง และโรงงานนี้ไม่น่ามีผลในแง่ที่ทำให้คนงานปวดศีรษะเนื่องจากกลิ่นเหม็นของยางเหมือนกับโรงงานอุตสาหกรรมที่ทำการถลุงแร่ ซึ่งจะมีกลิ่นของกำมะถันมาก ซึ่งมีผลทำให้ผู้ศึกษาและเพื่อนร่วมงานอีก 2 คน มีอาการปวดศีรษะมาก แต่ผลในระยะยาวที่จะเป็นอันตรายต่อสภาพร่างกาย เช่น ปอด ได้หรือไม่นั้นคนงานควรต้องได้รับการตรวจสอบสุขภาพประจำปี ซึ่งกฎหมายได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของนายจ้างที่จะต้องจัดสวัสดิการในเรื่องนี้ และการทำงานแผนกชูดยางมีโอกาสที่เกิดอันตรายจากฝุ่นยางมากที่สุด ซึ่งทางโรงงานมีเครื่องกำจัดฝุ่นแต่ไม่สามารถใช้งานและ ไม่ได้รับการแก้ไขจากนายจ้าง นอกจากนั้น

นายจ้างมิได้จัดอุปกรณ์ส่วนบุคคลที่ใช้ป้องกันฝุ่นให้กับคนงาน คนงานแก้ไข โดยการใช้อุปกรณ์ป้องกัน และปากซึ่งมีลักษณะเช่นนี้ไม่สามารถที่จะช่วยแก้ปัญหาได้

2. การผลิตอาหารและเครื่องดื่ม ได้ทำการศึกษาโรงงานผลิตไอศกรีม 2 แห่ง โรงงานผลิตน้ำแข็ง 2 แห่ง โรงงานผลิตน้ำดื่ม 2 แห่ง โรงงานผลิตเส้นไหมเส้นก๊วยเตี๋ย 2 แห่ง โรงงานขนมปัง 2 แห่ง และโรงสีข้าว 11 แห่ง รวมทั้งหมด 21 แห่ง ได้สภาพสถานที่ทำงานตามประเภทโรงงานอุตสาหกรรมดังนี้

โรงสีข้าว ตัวอาคารโรงงานที่ทำการผลิตสร้างด้วยไม้อาศัยพื้นที่มากประมาณ 0.5 - 1 ไร่ พื้นโรงงานปูด้วยซีเมนต์ หลังคาปูด้วยสังกะสี เครื่องจักรต่าง ๆ อยู่ในสภาพที่ใช้งานมานานซึ่งทำงานโดยอาศัยพลังงานจากไอน้ำ ภายในโรงงานมีฝุ่นที่เกิดจากการสีข้าวเล็กน้อย เนื่องจากโรงสีส่วนใหญ่มีช่องลมที่ใช้ดูดกลบออกนอกตัวโรงงาน อากาศภายในถ่ายเทไม่สะดวกเนื่องจากลักษณะของเครื่องจักรที่ทำการสีข้าวมีโครงสร้างที่สร้างด้วยไม้ซับซ้อน นอกจากนี้มีปัญหาเรื่องแสงสว่างในตัวโรงงานเนื่องจากกองข้าวเปลือก กระสอบข้าว รวมทั้งโครงสร้างเครื่องจักรปิดบังแสง ปัญหาเสียงดังและปัญหาแรงสั่นสะเทือนในตัวอาคารมีมาก ส่วนเรื่องความร้อนจะมีเฉพาะบริเวณหม้อไอน้ำเท่านั้น

การทำงานของคนงานในโรงสีต้องใช้กำลังมากในการแบกข้าวสารและข้าวเปลือก โรงสีส่วนใหญ่จึงจ้างงานเฉพาะคนงานชายเท่านั้น ซึ่งการแบกข้าวสารจะมีผลทำให้มีการปวดกล้ามเนื้อแขนและขา นอกจากนี้ถ้าคนงานต้องทำงานหนักประเภทแบกข้าวเป็นระยะเวลานานจะมีผลทำให้เกิดการเสื่อมสภาพของกระดูกสันหลัง และจุดที่อาจเกิดอันตรายและมีผลเสียร้ายแรงต่อชีวิตคนงานและทรัพย์สินของโรงงานคือ การใช้พลังงานจากหม้อไอน้ำซึ่งอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้คือ หม้อไอน้ำระเบิดหรือเกิดอัคคีภัยในโรงงาน ดังนั้น คนงานที่ทำงานในด้านนี้ควรมีความรู้ในเรื่องการใช้หม้อไอน้ำอย่างดี และทางสำนักงานแรงงานจังหวัดสุโขทัยได้จัดอบรมคนงานที่ทำหน้าที่ในการควบคุมหม้อไอน้ำมาประมาณ 2 รุ่น ๆ ละ 15 คน จึงทำให้ไม่มีปัญหาในเรื่องดังกล่าว

โรงงานผลิตเส้นไหมเส้นก๊วยเตี๋ยวและขนมปิง

โรงงานผลิตเส้นไหมเส้นก๊วยเตี๋ยวจะเป็นอาคารขนาดใหญ่อาศัยพื้นที่มากเนื่องจากเครื่องจักร เช่น เครื่องไม่ข้าว เครื่องอัดแป้ง เครื่องรีดแป้งดิบ และตู้ไน้ไหมและก๊วยเตี๋ยวจะมีขนาดใหญ่ การทำงานของคนงานในจุดต่าง ๆ เหล่านี้ทางโรงงานจะจ้างคนงานชายเนื่องจากจะต้องมีการแบกยกข้าวสารและแป้งอยู่เสมอ นอกจากนั้นบริเวณใกล้ ๆ เครื่องจักรเหล่านี้มีหม้อไอน้ำ จึงทำให้คนงานร้อนและถอดเสื้อผ้าทำงาน ส่วนขั้นตอนการจับเส้นไหม เส้นก๊วยเตี๋ยวและการบรรจุจะใช้คนงานหญิง ซึ่งต้องยืนทำงานตลอดเวลา แต่สามารถนั่งพักได้ถ้าเมื่อยเนื่องจากนายจ้างได้บอกล่วงหน้าก่อนที่จะเข้าทำงาน ดังนั้นจุดที่มีอันตรายในโรงงานประเภทนี้คือการใช้หม้อไอน้ำ

ส่วนอาคารโรงงานผลิตขนมปิง โดยส่วนใหญ่จะใช้ตึกแถวหรือห้องเช่า ซึ่งสร้างไว้สำหรับพักอาศัยเป็นที่ทำการผลิต ทำให้แสงสว่างมีไม่เพียงพอและอากาศค่อนข้างร้อนอบอ้าวเนื่องจากหลังคาอาคารต่ำและมีเตาอบขนมปิงอยู่ภายในบริเวณเดียวกัน พื้นอาคารค่อนข้างสกปรกเพราะเขม่าไฟ ส่วนด้านหน้าของอาคารจะมีการจ้างคนงานหญิงทำหน้าที่บรรจุหีบห่อลักษณะการทำงานจะนั่งที่พื้นซึ่งไม่ถูกสุขลักษณะ ทำให้มีปัญหาการปวดเมื่อยหลังและขา และถ้านั่งในลักษณะนั้นเป็นระยะเวลาานอาจทำให้โครงสร้างอวัยวะส่วนกระดูกสันหลังค่อมงอได้

โรงงานผลิตไอศกรีม น้ำแข็งและน้ำดื่ม

ตัวอาคารโรงงานที่ทำการผลิตโดยส่วนมากจะโปร่ง เย็นสบาย ๆ คนงานต้องสัมผัสน้ำและน้ำแข็งตลอดเวลา พื้นโรงงานโดยส่วนมากจะทำด้วยไม้ซีกระแนง ซึ่งทำให้น้ำไม่ขังและพื้นไม่ลื่น แต่มีบางโรงงานที่พื้นปูด้วยปูนจะมีปัญหาน้ำขังและพื้นลื่น คนงานอาจลื่นล้มได้รับอันตรายได้ นอกจากนั้นคนงานบางรายทำงานในลักษณะไม่สวมรองเท้าอาจทำให้เท้าเน่าเปื่อยเป็นแผลได้

3. การบริการซ่อมสิ่งของและการผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์

โรงงานอุตสาหกรรมทั้ง 2 ประเภท มีลักษณะการจัดสภาพสถานที่ทำงานคล้ายกันมากกว่าคือ ใช้อาคารตึกแถว 2 - 3 คูหา เป็นที่ทำงานของคนงานและบริการลูกค้า เครื่องมือเครื่องจักรทันสมัย การทำงานของคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมประเภทนี้อาศัยฝีมือและความชำนาญ นายจ้างจะจ้างคนงานเฉพาะคนงานชายเท่านั้น โดยนายจ้างส่วนใหญ่จะทำการผลิตและควบคุมการผลิตเกือบตลอดเวลา เนื่องจากนายจ้างมีฝีมือและงานลักษณะนี้จะต้องมีคุณภาพด้วย มีเสียงดังเกิดจากการทำงานของเครื่องมือเครื่องจักรเล็กน้อย เนื่องจากเครื่องจักรทำงานไม่พร้อมกัน แต่คนงานยังขาดอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล ซึ่งโดยส่วนมากทางโรงงานจะจัดให้เฉพาะกระบังหน้าสำหรับงานเจียรโลหะเท่านั้น แต่งานเจียรไม่ได้จัดให้อยู่เป็นสัดส่วนแยกจากงานอื่น ๆ ทำให้แสงจากงานเจียรเข้าตาคนงานที่ทำงานในส่วนอื่น ๆ ด้วย นอกจากนี้คนงานยังขาดถุงมือหนังและรองเท้าพื้นยาง ทำให้มีโอกาสที่จะได้รับอันตรายในส่วนมือและเท้า เนื่องจากจะต้องใช้มือทำงานอยู่กับเครื่องมือเครื่องจักรและโลหะอยู่ตลอดเวลา และนั้นอาคารโรงงานจะมีเศษเหล็กเศษลวดที่เกิดจากงานอยู่ทั่วไป ดังนั้นงานในโรงงานอุตสาหกรรมประเภทนี้จะเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย ซึ่งตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานบังคับให้นายจ้างจัดอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลในงานต่าง ๆ ดังนี้คือ

งานเชื่อม

- แว่นตาลดแสง
- กระบังหน้าลดแสง
- ถุงมือหนัง
- รองเท้าพื้นยางหุ้มสัน
- แผ่นปิดหน้าอก

งานกลึง โลหะและตัดโลหะ

- แว่นตานิรภัย
- หน้ากากพลาสติกใส
- ถุงมือผ้า
- รองเท้าพื้นยางหุ้มส้น

งานพ่นสี

- ถุงมือผ้า
- รองเท้าพื้นยางหุ้มส้น
- หน้ากาก
- ที่ครอบจมูก

งานยก ขนย้าย ตัดตั้งและซ่อม

- รองเท้าหุ้มโลหะ
- ถุงมือหนัง
- หมวกแข็ง

4. การผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ

จากการศึกษาสภาพการทำงานของคนงานในโรงงานผลิตผลิตภัณฑ์คอนกรีตและผลิตภัณฑ์อื่นๆ ปรากฏว่า โรงงานประเภทนี้ขนาดใหญ่จะมีอาคารที่ทำงานของนายจ้างและพนักงานประจำสำนักงานแยกออกจากตัวอาคาร โรงงานที่ทำการผลิต โดยที่อาคารโรงงานจะสร้างหลังคาสูงจากพื้นมากและไม่มีผนังด้านข้าง อากาศจึงถ่ายเทได้ดีและไม่ร้อนอบอ้าว ตรงกันข้าม โรงงานขนาดเล็กคนงานจะทำงานในที่โล่งแจ้งข้างถนนและท่ามกลางแสงแดดทั้งวันซึ่งทำให้คนงานร้อนและเหนื่อยเร็วรวมทั้งมีความเครียดเนื่องจากการทำงานด้วย นอกจากนี้สุขภาพร่างกายของคนงานเจ็บป่วยได้ง่าย คนงานจะสวมหมวก ใส่เสื้อแขนยาว โดยเฉพาะคนงานหญิงจะ

ใช้ผ้าขาวพันบริเวณศีรษะและใบหน้าป้องกันแสงแดด ดังนั้นจะทำให้เครื่องแต่งกายของคนงาน รุ่มร่าม มีผลทำให้ฝนลาตั้งหรือหกหล่นได้ง่าย

ส่วนอาคารโรงงานที่ทำการผลิตหินอ่อนและหินแกรนิต ปรากฏว่า โรงงานหินอ่อนมีเครื่องมือเครื่องจักรอยู่ในสภาพชำรุด และบางเครื่องไม่สามารถใช้การได้ตั้งอยู่ภายในอาคารโรงงาน เครื่องจักรที่ใช้ในโรงงานประเภทนี้ได้แก่ เลื่อยทราย เลื่อยวงเดือน เครื่องตัด และเครื่องขัด ซึ่งเลื่อยทรายและเลื่อยวงเดือนจะมีขนาดใหญ่อาศัยพื้นที่มาก อาคารโรงงานอากาศถ่ายเทได้ดี แสงสว่างเพียงพอในการทำงาน แต่มีปัญหาในเรื่องเสียงดังในโรงงานมีมากเนื่องจากการทำงานของเครื่องจักรที่ดำเนินอยู่ตลอดเวลาและพร้อม ๆ กันหลายเครื่อง นอกจากนั้นตามพื้นโรงงานมีน้ำขัง ซึ่งมีผงหินอ่อนและหินแกรนิตปนอยู่ด้วยทำให้พื้นค่อนข้างลื่น การทำงานของคนงานในขั้นตอนการผลิตจะต้องยกหิน ซึ่งนายจ้างไม่ได้จัดเครื่องจักรที่ใช้เป็นเครื่องทุ่นแรง ทำให้คนงานถูกหินทับนิ้วมือและเท้าเสมอ และเสียงที่ดังมากอาจทำให้คนงานหูตึงหรือหูหนวกได้ นอกจากนั้นเสียงดังยังมีผลกระทบต่อระบบการทำงานอื่น ๆ ของร่างกาย เช่น แผลในกระเพาะ ความดันโลหิตสูงหรือขาดสมาธิในการทำงานจนเป็นสาเหตุทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ ทางป้องกันที่ทางนายจ้างสามารถลดปัญหาเสียงดังในขณะนี้ได้คือ บำรุงรักษาเครื่องจักร จัดหาและดูแลให้คนงานสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันเสียง เช่น ที่อุดหู ที่ครอบหู ส่วนปัญหาเรื่องน้ำขังตามพื้นโรงงานควรจัดและควบคุมดูแลให้คนงานสวมใส่รองเท้ายางป้องกันน้ำและจัดให้คนงานกวาดล้างพื้นเสมอ ๆ

5. การผลิตกระดาษและ โรงพิมพ์

สภาพสถานที่ทำงานของ โรงพิมพ์โดยทั่วไปใช้อาคารตึกแถวขนาด 1 - 2 คูหา จัดชั้นล่าง เป็นสถานที่ทำงาน ส่วนชั้นบนจัดเป็นที่พักสำหรับนายจ้างและลูกจ้าง โดยด้านข้างของสถานที่ทำงานมีแผงตัวพิมพ์และกองกระดาษวางอยู่ ส่วนตรงบริเวณกลางห้องเป็นที่วางเครื่องจักร พื้นอาคารค่อนข้างสกปรก มีเศษกระดาษ คราบน้ำมัน หมึกพิมพ์และฝุ่นละอองจับหนา ในขณะที่เครื่องจักรทำงานจะมีเสียงดังมาก พุดแทบไม่ได้ยิน ส่วนในโรงงานผลิตกระดาษสา ตัว

อาคารที่ทำงานของนายจ้าง และพนักงานประจำสำนักงานจะแยกจากอาคารโรงงานที่ทำการผลิต นอกจากนั้นอาคารโรงงานที่ทำการผลิตจะมีหลายอาคาร ซึ่งทำการผลิตแต่ละขั้นตอน โดยอาคารแรกจะเป็นแผนกต้มเยื่อที่อาศัยความร้อนประมาณ 170 องศาเซลเซียส ซึ่งใช้คนงานชายในการทำงาน อาคารถัดมาจะเป็นแผนกล้างเยื่อด้วยเครื่อง ฟอกเยื่อด้วยคลอรีน ล้างเยื่อด้วยด่างอ่อน และคัดเลือกเยื่อ ซึ่งส่วนมากจะใช้คนงานหญิง เพราะเป็นงานที่ต้องใช้ความละเอียด และอาคารสุดท้ายจะทำงาน โดยเครื่องจักรเป็นส่วนมากซึ่งมีเครื่องบดเยื่อ เครื่องอบ และเครื่องตัด จะใช้คนงานชายในการควบคุมเครื่อง และใช้คนงานหญิงในแผนกบรรจุหีบห่อ และในส่วนที่น่าจะมีอันตรายต่อสุขภาพของคนงาน ได้แก่ พื้นโรงงานมีน้ำขังทำให้คนงานอาจลื่นล้ม นอกจากนั้นในแผนกล้างเยื่อและคัดเลือกเยื่อทางนายจ้าง ไม่ได้จัดถุงมืออย่างให้แก่คนงาน ทำให้มือต้องสัมผัสน้ำที่มีสารเคมี คลอรีนและฟอร์มาลินอยู่ตลอดเวลา อาจเป็นแผลเน่าเปื่อยได้

6. การผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้รวมทั้ง เครื่องเรือน สภาพโดยทั่วไปเป็นอาคารโปร่ง ไม่มีผนังด้านข้าง หลังคามุงด้วยสังกะสีบางจุดวางแผ่นใส ทำให้ภายในโรงงานไม่ร้อน มีอากาศถ่ายเทได้สะดวกและมีแสงสว่างเหมาะแก่การทำงาน แต่เครื่องจักรขณะที่เลื่อยไม้ทำให้เกิดเสียงดังมาก อาจทำให้คนงานได้รับอันตรายที่หู ซึ่งทางนายจ้างควรจัดและควบคุมให้มีการใช้อุปกรณ์ป้องกันเสียง เช่น ที่ครอบหู ที่อุดหู นอกจากนั้นบริเวณพื้นโรงงานมีเศษไม้ทำให้คนงานเคลื่อนย้ายไม่สะดวกขณะทำงานบางครั้งอาจจะหกล้มได้ และจุดที่ทำการเลื่อยไม้ไม่มีที่กั้นหรือที่ป้องกัน ทำให้คนงานเสียงที่ถูกใบเลื่อยตัดนิ้วมือหรือแขนได้ ส่วนที่เป็นสายพานหมุนไม่มีตัวครอบหรือที่กั้นอาจจะหนีบส่วนร่างกายของคนงาน หรือเสื้อผ้าของคนงาน ให้ได้รับอันตรายได้ การทำงานของเครื่องเลื่อยอาศัยพลังงานจากหม้อไอน้ำ ซึ่งจุดบกพร่องของการใช้หม้อไอน้ำที่พบเห็นทั่ว ๆ ไปของโรงงานประเภทนี้ คือ

1. ไม่มีเครื่องสัญญาณเบ่งเสียงแจ้งเหตุอันตราย
2. ไม่ติดตั้งสายล่อฟ้าที่ปล่องควันหม้อไอน้ำ

3. มีการถ่วงน้ำหนักที่คาดเคลื่อนนिरภัย (ต้องให้วิศวกรกำหนดให้เปิดระบายไอน้ำที่ตั้งไว้ตามหนังสือรับรอง)

4. ผู้ควบคุมหม้อไอน้ำไม่มีความรู้เกี่ยวกับงานในหน้าที่อย่างดี

7. การทำเหมืองแร่ การทำงานของคนงานโรงย่อยหินโดยส่วนมากแล้วจะทำอยู่บนภูเขาในระดับสูง ทางนายจ้างไม่ได้จัดให้สวมเข็มขัดนิรภัยหรือเชือกนิรภัย ดังนั้นโอกาสที่คนงานจะตกลงมามีอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากหินที่กำลังเลื้อยหรือบริเวณรอบ ๆ อาจร่วงและแตกก่อนที่คนงานจะคาดคิดทำให้คนงานไม่ทันตั้งตัวตกลงมาพร้อมกับหินและถูกหินทับได้ ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นกับคนงานและมีการเสียชีวิต แต่ปัจจุบันยังไม่มีการป้องกัน นอกจากนั้นมีเสียงดังที่เกิดจากเครื่องเลื่อยหิน เครื่องเจาะหินและรถแทรกเตอร์ อาจมีผลต่อการรับฟังเสียงของคนงานได้โดยเฉพาะคนงานที่ทำงานกับเครื่องเจาะ หรือขับแทรกเตอร์ เนื่องจากว่าความสั่นสะเทือนเป็นอันตรายต่อหูเช่นเดียวกับเสียง ในเรื่องฝุ่นมีบ้างเล็กน้อยตรงข้ามกับโรงไม้หิน ซึ่งมีละอองฝุ่นกระจายในปริมาณที่มากอยู่ทั่วบริเวณโรงงาน ทำให้คนงานต้องทำงานในบริเวณที่มีฝุ่นหินอยู่ตลอดเวลา และโดยส่วนใหญ่คนงานจะทำงานระยะเวลาหลายปีติดต่อกัน ดังนั้นมีโอกาสเกิดโรคปอดฝุ่นทรายหรือโรคซิลิโคซิสได้ อาการของโรคจะเริ่มด้วยการหายใจติดขัดเมื่อเอกซเรย์ปอดจะเป็นเป็นเงาตะปุ่มตะป่ำ ดังนั้นทางโรงงานควรจัดให้คนงานสวมใส่หน้ากากป้องกันฝุ่น และเอกซเรย์ปอดทุกปี ซึ่งขณะนี้คนงานได้ใช้ผ้าปิดจมูกและปากเท่านั้น

8. การหีบฝ้าย จากการศึกษาโรงหีบฝ้าย 4 แห่งปรากฏว่าอาคารโรงงานที่ทำการผลิตจะมีขนาดใหญ่ พื้นโรงงานลาดด้วยปูน ฝาผนังปูด้วยสังกะสีตลอดทั้ง 4 ด้าน ส่วนหลังคาปูด้วยสังกะสีและมีบางจุดที่วางด้วยแผ่นไม้ ภายในอาคารโรงงานเมื่อบีบมีการเปิดไฟนีออนอยู่หลายจุด มีเครื่องแยกเมล็ดออกจากปุ๋ยฝ้ายอยู่ประมาณ 20 - 30 เครื่อง ส่วนของเครื่องจักรมีอันตรายต่อการทำงานของคนงานน้อยมาก แต่การที่อาคารโรงงานปิดหีบทั้ง 4 ด้าน ทำให้อากาศถ่ายเทน้อยและละอองฝ้ายจะกระจายทั่วไปในโรงงานในปริมาณที่มาก คนงานซึ่งส่วน

ใหญ่เป็นแรงงานหญิงจะใช้ผ้าเช็ดหน้าปิดปากและจมูก มีเสียงดังพอสมควรอยู่ตลอดเวลาจากการทำงานของเครื่องจักรที่ทำงานพร้อมกัน และคนงานไม่ได้สวมใส่อุปกรณ์ป้องกันเสียง

การที่คนงานต้องสัมผัสกับฝุ่นผงอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาการทำงานและในปริมาณที่มากอย่างนี้ ทำให้คนงานมีโอกาสที่จะเกิดโรคปอดฝุ่นผงหรือโรคบิสซิโนซิส ซึ่งเป็นโรคระบบทางเดินหายใจเรื้อรังชนิดหนึ่ง อาการเริ่มแรกจะมีอาการไอเพียงเล็กน้อย ระยะต่อมาจะมีอาการไอมากขึ้น พร้อมทั้งมีอาการแน่นหน้าอกหายใจลำบาก วิธีการที่จะควบคุมปริมาณฝุ่นผงในบรรยากาศการทำงานให้มีปริมาณไม่เกินค่ามาตรฐานความปลอดภัย (กฎหมายแรงงานได้กำหนดค่ามาตรฐานความปลอดภัยของฝุ่นผงในบรรยากาศการทำงานของสถานที่ทำงานตลอดระยะเวลาการทำงานของคนงานตามปกติมีฝุ่นผงได้ไม่เกิน 1 มิลลิกรัม/ลบ.ม) จะช่วยให้คนงานไม่ต้องเสี่ยงต่อการเกิดโรคปอดฝุ่นผง ซึ่งทางโรงงานสามารถทำได้โดย

1. ติดตั้งเครื่องดูดอากาศเฉพาะที่ในบริเวณแหล่งกำเนิดฝุ่นต่าง ๆ
2. ทำที่ปิดครอบเครื่องสำอางเพื่อป้องกันการฟุ้งกระจายของฝุ่น
3. ควบคุมความเร็วของเครื่องจักร เครื่องเป่าลมซึ่งเป็นสิ่งช่วยเพิ่มปริมาณฝุ่น
4. จัดให้คนงานสวมใส่หน้ากากป้องกันฝุ่น

ซึ่งทางโรงงานต่าง ๆ ไม่ได้จัดทำทั้งหมดที่กล่าวมา ทำให้คนงานมีโอกาสที่จะเป็นโรคฝุ่นผงได้โดยไม่รู้ตัว เนื่องจากโรคนี้ไม่สามารถวินิจฉัยได้จากฟิล์มเอกซเรย์ แต่สิ่งที่สังเกตได้จากการพูดคุยกับคนงานคือ คนงานมีอาการคันตามผิวหนังเนื่องจากฝุ่นผง

จากสภาพสถานที่ทำงานของคนงานที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นว่าคนงานในโรงงานทุกประเภทอุตสาหกรรม มีการเสี่ยงอันตรายที่เกิดจากการทำงานมาก เพื่อที่จะให้คนงานมีสุขภาพดีและเพิ่มผลผลิตให้แก่ายจ้าง คนงาน นายจ้าง และเจ้าหน้าที่ของรัฐควรร่วมมือหาทางปรับปรุงแก้ไขสถานที่ทำงานให้คนงานมีความปลอดภัยมากขึ้น (ดูสภาพสถานที่ทำงานในโรงงานแต่ละประเภทอุตสาหกรรมได้ในภาคผนวก ค)

5.6.2 วันเวลาทำงาน

การกำหนดวัน เวลาทำงานที่เหมาะสมนับว่ามีความสำคัญต่อการใช้แรงงานอย่างมาก ถ้าโรงงานอุตสาหกรรมกำหนดชั่วโมงการทำงานนานเกินควร นอกจากจะเป็นผลเสียต่อสุขภาพร่างกายของคนงานแล้ว ยังส่งผลกระทบต่ออัตราการเพิ่มผลผลิตของโรงงาน กฎหมายคุ้มครองแรงงานได้มีบทกำหนดเกี่ยวกับเรื่องเวลาการทำงานของคนงาน ในโรงงานอุตสาหกรรมไว้ไม่เกินสัปดาห์ละ 48 ชั่วโมง ดังนั้นถ้าโรงงานอุตสาหกรรมให้คนงานทำงานสัปดาห์ละ 6 วัน ควรจะใช้คนงานทำงานวันละไม่เกิน 8 ชั่วโมง

จากการศึกษาข้อมูลวัน เวลาทำงานของโรงงานอุตสาหกรรมทั้ง 9 ประเภทรวม 63 แห่ง ปรากฏว่า โดยเฉลี่ยโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดสุโขทัยจัดให้คนงานทำงานตามเวลาทำงานปกติสัปดาห์ละ 56.30 ชั่วโมง ซึ่งอุตสาหกรรมประเภทการผลิตกระดาษและโรงพิมพ์จะให้คนงานทำงานยาวนานที่สุดคือสัปดาห์ละ 65.33 ชั่วโมง รองลงมาได้แก่อุตสาหกรรมประเภทหีบฝ้าย ประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะและประเภทการผลิตอาหารและยาสูบ คือ เฉลี่ยสัปดาห์ละ 61.25, 57.38 และ 57.38 ชั่วโมง ตามลำดับ ส่วนอุตสาหกรรมประเภทอื่นๆ ได้จัดให้คนงานทำงานเกินเวลาทำงานปกติตามที่กฎหมายคุ้มครองแรงงานกำหนดไว้ทั้งสิ้น ยกเว้นอุตสาหกรรมประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์ยาง ซึ่งจัดให้คนงานทำงานในเวลาทำงานปกติสัปดาห์ละไม่เกิน 48 ชั่วโมง (ตามขั้นต่ำของกฎหมายคุ้มครองแรงงาน) นอกจากนี้มีอุตสาหกรรมบางประเภทจัดให้คนงานทำงานเป็นกะได้แก่ประเภทการผลิตกระดาษและโรงพิมพ์ และประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ ซึ่งการทำงานของคนงานในเวลาดังกล่าวนายจ้างควรจ่ายผลตอบแทนในรูปค่าจ้าง ค่าทำงานในวันหยุดและค่าทำงานล่วงเวลา เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าคนละ 1,854.43 บาท โดยเฉพาะอุตสาหกรรมประเภทการผลิตกระดาษและโรงพิมพ์และประเภทหีบฝ้าย ควรจ่ายไม่ต่ำกว่าคนละ 2,245.50 และ 2,009.25 บาทต่อเดือนตามลำดับ (ดูตารางที่ 5.14)

5.6.3 การลาหยุดงาน

กฎหมายคุ้มครองแรงงานให้สิทธิคนงานลาหยุดงาน โดยได้รับค่าจ้างไว้ 2 ประเภท คือ ลาป่วย และลาคลอด ตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานคนงานมีสิทธิลาป่วยได้ไม่เกิน 30 วัน ในช่วงเวลาหนึ่งปี โดยได้รับค่าจ้างเท่ากับค่าจ้างในวันทำงานตลอดเวลาที่ลา และคนงานหญิงที่ทำงานในสถานประกอบการไม่น้อยกว่า 1 ปี มีสิทธิลาคลอดได้ไม่เกิน 60 วัน โดยได้รับค่าจ้างตามอัตราที่เคยได้รับอยู่ไม่เกิน 30 วัน

จากการศึกษาข้อมูลโรงงานอุตสาหกรรมทั้งหมด 63 แห่งเกี่ยวกับการลาหยุดงาน โดยได้รับค่าจ้าง ปรากฏว่า โรงงานทุกแห่งจะจ่ายค่าจ้างในการลาป่วยและลาภักให้คนงานทุกคนที่มีสภาพการจ้างงานเป็นแบบรายเดือน แต่ไม่จ่ายให้กับคนงานที่มีสภาพการจ้างงานแบบรายวัน ซึ่งการกำหนดวันลาในแต่ละโรงงานจะแตกต่างกันไป จากโรงงานทั้งหมด 63 แห่ง มีโรงงานที่อนุญาตให้คนงานลาป่วยและลาภักได้โดยรับค่าจ้างจำนวน 34 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 53.97 และประมาณร้อยละ 69 ให้คนงานสามารถลาป่วยได้เท่าที่ป่วยจริง และประมาณร้อยละ 31 ให้คนงานลาป่วยได้ปีละไม่เกิน 30 วัน ส่วนกรณีการลาภักโรงงานประมาณร้อยละ 17.1 ให้คนงานลาภักได้ปีละ 10 วันขึ้นไป ประมาณร้อยละ 5.8 ให้คนงานลาภักได้ปีละ 1 - 9 วัน และอีกประมาณร้อยละ 77.1 ให้ลาได้ตามความจำเป็นโดยไม่กำหนดจำนวนวันลา

ส่วนการลาคลอดโดยได้รับค่าจ้างมีโรงงานจำนวน 5 แห่งเท่านั้นให้คนงานสามารถลาคลอดได้คิดเป็นร้อยละ 7.9 โดยให้ลาได้ปีละ 30 วัน และการลาอุปสมบทไม่มีโรงงานที่ให้คนงานสามารถลาได้โดยได้รับค่าจ้างไม่ว่าคนงานนั้นจะเป็นคนงานรายเดือนหรือรายวัน

สรุปว่า สภาพการจ้างงานในกรณีการลาหยุดงาน โดยได้รับค่าจ้างจะขึ้นอยู่กับสภาพการจ้างงานของคนงานว่าเป็นคนงานรายวันหรือรายเดือน ถ้าเป็นคนงานรายเดือนจะได้รับค่าจ้างไม่ว่าจะเป็นกรณีการลาป่วยหรือลาภัก แต่ถ้าเป็นคนงานรายวันจะไม่ได้รับค่าจ้างสำหรับ

การลาในกรณีนี้ ซึ่งโรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่นิยมจ้างคนงานในสภาพรายวันมากกว่ารายเดือน โดยเฉพาะคนงานหญิงจะมีลักษณะการจ้างเป็นคนงานรายวันเกือบทั้งหมด นอกจากนี้ อุตสาหกรรมประเภทที่มีขนาดการจ้างงานมากจะนิยมจ้างคนงานรายวันมากกว่ารายเดือน ได้แก่ ประเภททึบผ้าย การผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ ประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้รวมทั้ง เครื่องเรือนและประเภทการทำเหมืองแร่ ดังนั้นสภาพการจ้างงานในกรณีการลาหยุดงานของคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดสุโขทัยมีน้อยมากกล่าวคือ คนงานร้อยละ 16.89 เท่านั้นที่ได้รับสวัสดิการในเรื่องนี้

5.6.4 การทำงานล่วงเวลา

จากการศึกษาการทำงานล่วงเวลาของโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนทั้งหมด 63 แห่ง ปรากฏว่าโรงงานที่จัดให้คนงานทำงานล่วงเวลามีจำนวน 20 แห่งคิดเป็นร้อยละ 31.75 ของโรงงานอุตสาหกรรมทั้งหมด โดยการทำงานล่วงเวลาของโรงงานจะมี 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกจะทำในช่วงระยะเวลา 3 - 4 เดือนในหนึ่งปี แต่จะทำตลอดทั้งเดือน ได้แก่ โรงงานผลิตไอศกรีม โรงงานผลิตน้ำตาล และโรงงานผลิตน้ำแข็ง เนื่องจากว่าลักษณะความต้องการสินค้าของโรงงานอุตสาหกรรมเหล่านี้จะเป็นไปตามฤดูกาล ดังนั้นเพื่อความสะดวกทางโรงงานจึงจัดให้คนงานทำงานล่วงเวลาโดยจ่ายค่าตอบแทนเป็นรายวัน ๆ ละ 10 บาท ส่วนอีกลักษณะจะเป็นโรงงานที่จัดให้คนงานทำล่วงเวลาลดลงทั้งปี แต่ทำในลักษณะบางช่วงเท่านั้นคือ แต่ละเดือนจะทำประมาณ 4-5 วัน ได้แก่ ประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์โลหะเครื่องจักร และอุปกรณ์ และประเภทการบริการซ่อมสิ่งของ แต่โรงงานอุตสาหกรรมบางประเภทใช้ระยะเวลาในการทำล่วงเวลาในแต่ละเดือนมากกว่านั้น คือประมาณเดือนละ 15-18 วัน เนื่องจากกำลังการผลิตของเครื่องจักรมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ จำนวนการผลิตใน 1 วัน (8 ชั่วโมง) จึงต้องเพิ่มระยะเวลาในการทำงานของเครื่องจักรให้มากขึ้น โดยใช้คนงานที่มีอยู่ทำงานล่วงเวลา อุตสาหกรรมประเภทนี้ได้แก่ ประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ ประเภทการผลิตกระดาษ

และโรงพิมพ์และประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้รวมทั้งเครื่องเรือน และโรงงานอุตสาหกรรม เหล่านี้จะจ่ายผลตอบแทนต่อคนงานเป็นลักษณะที่แน่นอน โดยคำนวณจากจำนวนชั่วโมงที่คนงาน ได้ทำล่วงเวลา และกำหนด 1-2 เท่าของอัตราค่าจ้างตามปกติต่อชั่วโมง (ดูตารางที่ 5.15)

ตารางที่ 5.15 การทำงานล่วงเวลาและอัตราผลตอบแทนในโรงงานอุตสาหกรรมตัวอย่าง
จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม

ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวน โรงงาน ตัวอย่าง	การทำงานล่วงเวลา				
		จำนวน โรงงาน	จำนวน เดือน	จำนวนวัน ใน 1 เดือน	จำนวน ชั่วโมงใน 1 วัน	อัตราค่า ล่วงเวลา
1. การผลิตผลิตภัณฑ์เคมี	1	-	-	-	-	-
2. การผลิตอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ	21	6	3-4	25	3	10 บาท/คืน
3. การบริการซ่อมสิ่งของ	8	4	3-4	26	2	1-1.5 เท่า
4. การผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่ อโลหะ	8	2	12	15	2	1.5 เท่า
5. การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักร และอุปกรณ์	8	5	12	4-5	2-4	1.5-2 เท่า
6. การผลิตกระดาษและ โรงพิมพ์	3	1	12	18	1	1.5 เท่า

ตารางที่ 5.15 (ต่อ)

ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวน โรงงาน ตัวอย่าง	การทำงานล่วงเวลา				
		จำนวน โรงงาน	จำนวน เดือน	จำนวนวัน ใน 1 เดือน	จำนวน ชั่วโมงใน 1 วัน	อัตราค่า ล่วงเวลา
7. การผลิตไม้และผลิตภัณฑ์ จากไม้รวมทั้งเครื่อง เรือน	8	1	12	18	3	1 เท่า
8. การทำเหมืองแร่	2	1	12	10	3	1.5 เท่า
9. การหีบฝ้าย	4	-	-	-	-	-

5.6.5 สวัสดิการและผลประโยชน์พิเศษ

จากการศึกษาข้อมูลโรงงานอุตสาหกรรม 9 ประเภท จำนวน 63 แห่ง ปรากฏว่า โรงงานอุตสาหกรรมได้จัดสวัสดิการและผลประโยชน์พิเศษ (Fringe-benefits) แตกต่าง กันตามประเภทของโรงงาน และขนาดของการจ้างงาน ซึ่งสามารถแยกพิจารณาตามประเภท อุตสาหกรรม ได้ดังนี้

1. การผลิตผลิตภัณฑ์ยาง

จากการศึกษาการจัดสวัสดิการของ โรงงานอุตสาหกรรมประเภทนี้ ทางโรงงานได้ จัดสวัสดิการขั้นต่ำตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานกำหนดให้แก่คนงานทุกประเภท แต่ขาดความ

สะอาดเนื่องจากไม่มีพนักงานทำความสะอาด ส่วนสวัสดิการด้านปัจจัยในการรักษาพยาบาลทาง โรงงานได้จัดเพียงยารักษาและสำลีเท่านั้น สำหรับสวัสดิการนอกเหนือจากที่กฎหมายคุ้มครอง แรงงานกำหนด เช่น อาหาร ที่พักอาศัย ชุดทำงาน รถรับส่ง ทางโรงงานไม่ได้จัดให้คนงาน แต่ได้จัดผลประโยชน์ตอบแทนพิเศษอื่น ๆ ในรูปตัวเงินให้ได้แก่ เบี้ยชยัน และ โบนัส ซึ่งการจัด เบี้ยชยันให้คนงานจะมีเงื่อนไขถ้าคนงานมาทำงานทุกวันทำงานใน 1 เดือน ทางโรงงานจะ จ่ายเบี้ยชยันให้เดือนละ 150 บาท ทางโรงงานได้ให้เหตุผลในการจัดเบี้ยชยันว่าเป็นแรง จูงใจในการมาทำงานของคนงานซึ่งเป็นวิธีที่ได้ผล มิฉะนั้นคนงานจะขาดงานโดยไม่ลาอยู่ เสมอ ส่วนกรณีการจ่ายโบนัสให้กับคนงานทาง โรงงานจะพิจารณาถึงกำไรที่ได้รับและลักษณะ การจัดจะจ่ายให้กับคนงานรายวันและรายเดือนต่างกันคือ คนงานรายเดือนจะได้รับเท่ากับค่า จ้าง 2 เดือน ส่วนคนงานรายวันจะได้รับเท่ากับค่าจ้าง 1 เดือน ซึ่งเฉลี่ยแล้วคนงานได้รับค่า สวัสดิการและผลประโยชน์ตอบแทนประเภทต่าง ๆ 339.30 บาทต่อเดือน โดยคนงานราย เดือนจะได้รับ 437.70 บาทต่อเดือน ส่วนคนงานรายวันจะได้รับ 283.08 บาทต่อเดือน

2. การผลิตอาหารและเครื่องดื่ม

จากการศึกษาข้อมูลโรงงานผลิตไอศกรีม 2 แห่ง โรงงานผลิตน้ำดื่ม 2 แห่ง โรงงานผลิตเส้นหมี่ เส้นก๋วยเตี๋ยว 2 แห่ง โรงงานผลิตขนมปัง 2 แห่ง โรงงานผลิตน้ำแข็ง 2 แห่ง และ โรงงานสีข้าว 11 แห่ง รวมทั้งหมด 21 แห่ง ปรากฏว่าโรงงานจัดสวัสดิการขั้น ต่ำตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานไม่ครบทุกประเภท ส่วนใหญ่ไม่ได้จัดห้องน้ำสำหรับคนงาน และ จัดปัจจัยในการปฐมพยาบาลเบื้องต้นไม่ครบตามกฎหมายระบุ และความจำเป็นที่ต้องมีไว้ในโรง งานที่ทำการผลิต สำหรับสวัสดิการนอกเหนือจากที่กฎหมายคุ้มครองกำหนด โรงงานอุตสาหกรรม ทุกประเภทยกเว้น โรงงานผลิตไอศกรีมได้จัดสวัสดิการเรื่องอาหาร และที่พักอาศัยให้กับคนงาน โดยบางแห่งจัดเฉพาะอาหารหรือห้องพักอาศัยให้เพียงพอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่มีโรงงาน ประมาณ 8 แห่งได้จัดทั้ง 2 ประเภทนี้ให้กับคนงาน ส่วนผลประโยชน์พิเศษอื่น ๆ ที่เป็นตัวเงิน โรงงานอุตสาหกรรมทุกประเภทยกเว้น โรงงานผลิตน้ำแข็งและโรงสีข้าวบางแห่งได้จัดให้มีโบนัส และค่ารักษาพยาบาลที่เกิดนอกการทำงานให้กับคนงานอีกด้วย นอกจากนั้นทาง โรงงานผลิต

น้ำแข็ง ได้จัดเงินช่วยเหลือครอบครัวคนงาน โดยจ่ายในรูปค่าเล่าเรียนบุตร โดยคนงานที่มีบุตรเรียนชั้นประถมศึกษาจะให้คนละ 50 บาท/เดือน และถ้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาจะจ่ายให้คนละ 100 บาท/เดือน ซึ่งเฉลี่ยแล้วคนงานได้รับค่าสวัสดิการและผลประโยชน์ตอบแทนประเภทต่างๆ 442.50 บาทต่อเดือน โดยคนงานรายเดือนจะได้รับ 603.50 บาทต่อเดือน ส่วนคนงานรายวันจะได้รับ 226.82 บาทต่อเดือน

3. การบริการซ่อมสิ่งของ

จากการศึกษาการจัดสวัสดิการของ โรงงานอุตสาหกรรมประเภทนี้ ปรากฏว่าทางโรงงานได้จัดสวัสดิการขั้นต่ำตามกฎหมาย ทำนองเดียวกับโรงงานอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ ส่วนสวัสดิการนอกกฎหมายคุ้มครองคนงาน โรงงานประเภทนี้ส่วนใหญ่จะจัดอาหารและที่พักอาศัยให้แก่คนงาน ซึ่งเป็นห้องแถวหรือตึกแถวที่ชั้นล่าง เป็นที่ทำงานและชั้นบนจัดให้คนงานพักอาศัย นอกจากนั้นก็มีโรงงานบางแห่งจัดชุดทำงานให้กับคนงานปีละ 3 ชุด เนื่องจากว่าเป็นการสะดวกในด้านความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการบริการลูกค้า ส่วนการจัดผลประโยชน์พิเศษอื่น ๆ ที่อยู่ในรูปตัวเงินให้กับคนงานนั้น โดยส่วนใหญ่โรงงานประเภทนี้ไม่ได้จัดให้แก่คนงานของตน แต่มีโรงงานอยู่แห่งหนึ่งที่จัดทะเบียนในรูปนิติบุคคลได้จัดสวัสดิการในรูปตัวเงินให้แก่คนงานเกือบทุกประเภทได้แก่ เงินช่วยค่าครองชีพเดือนละ 90 บาท โบนัสซึ่งจ่ายให้กับคนงานแต่ละคนไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับอายุงาน ค่ารักษาพยาบาลที่เกิดนอกงานโดยคนงานสามารถเบิกได้ตามจำนวนที่จ่ายจริง นอกจากนั้นได้จัดเงินช่วยเหลือครอบครัวคนงานในกรณีที่คลอดบุตรโดยจ่ายให้รายละ 500 บาท ซึ่งเฉลี่ยแล้วคนงานได้รับค่าสวัสดิการและผลประโยชน์ตอบแทนประเภทต่างๆ 755.40 บาทต่อเดือน โดยคนงานรายเดือนจะได้รับ 823.25 บาทต่อเดือน ส่วนคนงานรายวันจะได้รับ 619.70 บาทต่อเดือน

4. การผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่โอโลหะ

จากการศึกษาโรงงานผลิตผลิตภัณฑ์คอนกรีต จำนวน 5 แห่ง โรงงานผลิตอิฐจำนวน 1 แห่ง โรงงานผลิตหินอ่อน 1 แห่ง และ โรงงานผลิตหินแกรนิต 1 แห่ง ปรากฏว่า

โดยทั่วไปโรงงานจัดสวัสดิการขั้นต่ำตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานไม่ครบทุกประเภท โดยขาด หองน้ำและปัจจัยในการปฐมพยาบาลที่มีไม่ครบตามกฎหมาย นอกจากนี้โรงงานที่มีขนาดการ จ้างงาน 200 คนขึ้นไปไม่ได้จัดสวัสดิการด้านห้องรักษาพยาบาลและแพทย์ไว้ประจำโรงงาน ซึ่งเป็นการไม่ปฏิบัติตามประกาศกระทรวงมหาดไทย สำหรับสวัสดิการนอกเหนือจากที่กฎหมาย คุ้มครองกำหนดทางโรงงานได้จัดหองพักอาศัยให้แก่คนงานประมาณร้อยละ 50 ของโรงงานทั้ง หมด ส่วนผลประโยชน์พิเศษอื่น ๆ ในรูปตัวเงิน โรงงานอุตสาหกรรมประเภทนี้ไม่ได้จัด ยกเว้น โรงงานผลิตผลิตภัณฑ์คอนกรีตที่มีขนาดใหญ่แห่งเดียวเท่านั้นที่จัดในรูป โบนัส ค่ารักษาพยาบาลที่ เกิดนอกงานให้กับคนงานรายเดือน และเงินรางวัลให้คนงานร่วมสนุกในการจับสลากทุกคนใน วันขึ้นปีใหม่ ซึ่งเงินรางวัลที่ตั้งไว้ในปี 2532 ที่ผ่านมาเป็นเงินประมาณ 290,000 บาท ซึ่ง เฉลี่ยแล้วคนงานได้รับค่าสวัสดิการและผลประโยชน์ตอบแทนประเภทต่าง ๆ 131.40 บาทต่อ เดือน โดยคนงานรายเดือนจะได้รับ 713.10 บาทต่อเดือน ส่วนคนงานรายวันจะได้รับ 119.90 บาทต่อเดือน

5. การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์

จากการศึกษาโรงงานผลิตเครื่องมือการเกษตรจำนวน 5 แห่ง และโรงงานผลิต หน้าต่าง-ประตูเหล็ก จำนวน 3 แห่ง ปรากฏว่า โรงงานประเภทนี้ได้จัดสวัสดิการขั้นต่ำตาม กฎหมายเช่นเดียวกับอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ ซึ่งงานในอุตสาหกรรมประเภทนี้ก่อให้เกิด อันตรายเนื่องจากการทำงานได้มาก ดังนั้นปัจจัยในการปฐมพยาบาลจึงมีความสำคัญมากสำหรับ สวัสดิการนอกกฎหมายโรงงานส่วนใหญ่ได้จัดที่พักอาศัยและอาหารให้ นอกจากนี้โรงงานบาง แห่งได้จัดชุดทำงานปีละ 3 ชุดให้แก่คนงานด้วย ส่วนผลประโยชน์พิเศษอื่น ๆ ในรูปตัวเงินโรง งานอุตสาหกรรมประเภทนี้นิยมจัด โบนัสให้กับคนงานซึ่งจัดในอัตราที่แตกต่างกัน เช่น จัดให้ 200 บาทต่อคน หรือจัดให้เท่ากับ 1 เท่าของค่าจ้างที่ได้รับต่อเดือน นอกจากนี้มีบางแห่งจัด ค่าครองชีพและค่ารักษาพยาบาลโดยจ่ายให้คนงานทุกคนไม่ว่าสภาพการจ้างงานจะเป็นลักษณะ รายวันหรือรายเดือน ซึ่งเฉลี่ยแล้วคนงานได้รับค่าสวัสดิการและผลประโยชน์ตอบแทนประเภท

ต่าง ๆ 808.80 บาทต่อเดือน โดยคนงานรายเดือนจะได้รับ 866.50 บาทต่อเดือน ส่วนคนงานรายวันจะได้รับ 726.69 บาทต่อเดือน

6. การผลิตกระดาษและ โรงพิมพ์

จากการศึกษาโรงงานผลิตกระดาษสา จำนวน 1 แห่ง และโรงพิมพ์จำนวน 2 แห่ง ปรากฏว่าทั้ง 3 โรงงานจัดสวัสดิการขั้นต่ำตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานไม่ครบเช่นเดียวกัน แต่สวัสดิการนอกเหนือจากกฎหมายคุ้มครองแรงงานกำหนด โรงงานผลิตกระดาษสาได้จัดให้มีหลายประเภทได้แก่ ที่พักอาศัย ชุดทำงาน และรถรับส่ง ส่วนโรงพิมพ์ทางนายจ้างจัดให้มีอาหาร 2 มื้อ และที่พักอาศัยซึ่งเป็นลักษณะการทำงานแบบครอบครัว และเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงานของคนงาน เนื่องจากอุตสาหกรรมประเภทนี้มีเวลาทำงานปกติที่ยาวนานเกิน 8 ชั่วโมง ส่วนผลประโยชน์พิเศษอื่น ๆ ในรูปตัวเงินทางโรงงานผลิตกระดาษสาได้จัดให้หลายประเภทได้แก่ เงินช่วยค่าครองชีพ โบนัส ค่ารักษาพยาบาลและเงินรางวัล ซึ่งผลประโยชน์พิเศษ 3 ประเภทแรกโรงงานจัดให้เฉพาะคนงานรายเดือน สำหรับคนงานรายวันจะได้รับเพียงแต่เงินรางวัลที่มีการจับสลากในวันขึ้นปีใหม่ ส่วนโรงพิมพ์ไม่ได้จัดผลประโยชน์พิเศษในรูปนี้ ซึ่งเฉลี่ยแล้วคนงานได้รับค่าสวัสดิการและผลประโยชน์ตอบแทนประเภทต่าง ๆ 205.80 บาทต่อเดือน โดยคนงานรายเดือนจะได้รับ 485.10 บาทต่อเดือน ส่วนคนงานรายวันจะได้รับ 91.80 บาทต่อเดือน

7. การผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้รวมทั้งเครื่องเรือน

จากการศึกษาโรงงานผลิตเฟอร์นิเจอร์ด้วยไม้ จำนวน 3 แห่ง โรงเลื่อยไม้ 3 แห่ง โรงงานผลิตไม้จิ้มฟัน 1 แห่ง และโรงงานผลิตก้านไม้ขีดไฟ 1 แห่ง ปรากฏว่า การจัดสวัสดิการขั้นต่ำตามกฎหมายมีลักษณะเช่นเดียวกับโรงงานอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ สำหรับสวัสดิการนอกเหนือจากที่กฎหมายคุ้มครองกำหนด โรงเลื่อยไม้ และโรงงานผลิตก้านไม้ขีดไฟได้จัดสวัสดิการห้องพักอาศัยพร้อมรถรับส่งคนงาน นอกจากนั้นโรงงานทั้งสองประเภทนี้ได้จัดผลประโยชน์ตอบแทนพิเศษอื่น ๆ ที่เป็นตัวเงินโดยจัดในรูปโบนัส และเฉพาะโรงเลื่อยได้จัดเงิน

สวัสดิการช่วยคนงานในกรณีที่มีบุตรเรียนหนังสือ โดยจ่ายให้คนงานที่มีบุตรเรียนชั้นมัธยมศึกษา 100 บาทต่อคน และบุตรเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาจ่ายให้ 50 บาทต่อคน ส่วนโรงงานผลิตก้านไม้ขีดไฟจัดสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลให้กับคนงานรายเดือน ซึ่งเฉลี่ยแล้วคนงานได้รับค่าสวัสดิการและผลประโยชน์ตอบแทนประเภทต่าง ๆ 123.30 บาทต่อเดือน โดยคนงานรายเดือนจะได้รับ 495.40 บาทต่อเดือน ส่วนคนงานรายวันจะได้รับ 103.52 บาทต่อเดือน

8. การทำเหมืองแร่

จากการศึกษาโรงงานย่อยหิน จำนวน 1 แห่ง และโรงโม่หิน จำนวน 1 แห่ง ปรากฏว่า โรงงานอุตสาหกรรมประเภทนี้จัดสวัสดิการขั้นต่ำตามกฎหมายเช่นเดียวกับอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ สำหรับสวัสดิการนอกเหนือจากที่กฎหมายคุ้มครองกำหนดโรงงานย่อยหินไม่ได้จัดสวัสดิการในเรื่องนี้ แต่โรงโม่ได้จัดที่พักอาศัยให้คนงาน นอกจากนี้ได้จัดผลประโยชน์ตอบแทนพิเศษอื่น ๆ ในรูปค่ารักษาพยาบาลที่เกิดนอกงาน โดยสามารถเบิกได้ตามจำนวนที่จ่ายจริงให้กับคนงานทุกคน และเนื่องจากสภาพการทำงานของคนงานโรงโม่หินต้องสัมผัสฝุ่นตลอดเวลา ซึ่งอาจจะทำให้คนงานเป็นโรคปอดได้ ทางนายจ้างเห็นความสำคัญในเรื่องนี้ได้จัดสวัสดิการให้คนงานทุกคนตรวจเอ็กซเรย์ปอดทุกปี ซึ่งเฉลี่ยแล้วคนงานได้รับค่าสวัสดิการและผลประโยชน์ตอบแทนประเภทต่าง ๆ 50.21 บาทต่อเดือน โดยคนงานรายเดือนจะได้รับ 182.80 บาทต่อเดือน ส่วนคนงานรายวันจะได้รับ 13.78 บาทต่อเดือน

9. การทึบฝ้าย

จากการศึกษาโรงงานอุตสาหกรรมทึบฝ้าย 4 แห่ง ปรากฏว่า ทางโรงงานได้จัดสวัสดิการขั้นต่ำตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานกำหนดให้แก่คนงาน เช่นเดียวกับอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ สำหรับสวัสดิการนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดโรงงานเหล่านี้ไม่ได้จัด แต่จัดผลประโยชน์ตอบแทนพิเศษอื่น ๆ ที่เป็นตัวเงินให้กับคนงานในรูปแต่ะเอี้ย โดยจ่ายให้คนงานทุกคนในอัตราค่าจ้างแรงงาน 2 วันทำงาน ซึ่งประมาณคนละ 90-100 บาท การจัดสวัสดิการ

และผลประโยชน์พิเศษของโรงงานประเภทนี้ไม่มีความแตกต่างในระหว่างโรงงาน ซึ่งเฉลี่ยแล้วคนงานได้รับค่าสวัสดิการและผลประโยชน์ตอบแทนประเภทต่าง ๆ 8.33 บาทต่อเดือน

นอกจากสวัสดิการและผลประโยชน์พิเศษอื่น ๆ ที่กล่าวข้างต้น โรงงานที่มีคนงานตั้งแต่ 20 คนขึ้นไป ต้องจัดให้มีการประกันอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานให้แก่คนงาน โดยนายจ้างจะเป็นผู้จ่ายเงินสมทบตามอัตราความเสี่ยงของประเภทอุตสาหกรรมที่สำนักงานแรงงานจังหวัด เมื่อคนงานประสบอันตรายหรือเป็นโรคเนื่องจากการทำงานสามารถติดต่อเบิกได้ทันที ซึ่งเจ้าหน้าที่จะวินิจฉัยจ่ายเงินค่าทดแทน ค่ารักษาพยาบาล ค่าฟื้นฟู และค่าทำศพให้แก่คนงานหรือทายาทตามความร้ายแรงที่คนงานได้รับ ในปี 2532 สำนักงานแรงงานจังหวัดสุโขทัยได้วินิจฉัยส่งจ่ายค่าทดแทนเป็นเงิน 260,179.55 บาท และค่ารักษาพยาบาล 40,693 บาท แต่สำหรับโรงงานที่มีคนงานไม่ครบ 20 คน ทางนายจ้างจะต้องดำเนินการจ่ายค่าทดแทน ค่ารักษาพยาบาล ค่าฟื้นฟูและค่าทำศพให้แก่คนงาน แต่จากข้อมูลที่ได้จากโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ โรงงานได้จ่ายเฉพาะค่ารักษาพยาบาลให้แก่คนงานทุกคนที่ประสบอันตรายเนื่องจากการทำงานแต่ไม่จ่ายค่าทดแทน (รายละเอียดการจัดสวัสดิการขั้นต่ำตามกฎหมายและนอกกฎหมายแสดงในตารางที่ 5.16 ส่วนผลประโยชน์พิเศษอื่น ๆ ในรูปตัวเงินแสดงในตารางที่ 5.17)

สรุปได้ว่า โรงงานอุตสาหกรรมทุกแห่ง ได้จัดสวัสดิการขั้นต่ำตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานกำหนดไว้ทุกประเภท ยกเว้นห้องอาบน้ำสำหรับคนงานซึ่งไม่ได้จัดไว้เลย และในเรื่องความสะดวกสบาย และความปลอดภัยในการใช้ห้องส้วมนั้น ไม่ได้มีการควบคุมดูแลอย่างถูกต้องลักษณะ ซึ่งคนงานมีความจำเป็นต้องใช้บริการ (ดูสภาพห้องส้วมในโรงงานอุตสาหกรรมในภาคผนวก ง) ส่วนปัจจัยในการปฐมพยาบาล โรงงานส่วนใหญ่จัดเฉพาะยาจำเป็น ใช้กับแผลสดเล็กน้อยเท่านั้น เช่น แอกอฮอล์ล้างแผล ยาแดงและสำลี สำหรับสวัสดิการนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนด โรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่นิยมจัดอาหารและที่พักอาศัย (ดูสภาพที่พักอาศัยในโรงงานอุตสาหกรรมในภาคผนวก ง) โดยเฉพาะ โรงงานอุตสาหกรรมประเภทการบริการซ่อมสิ่งของและการผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์ซึ่งเป็น

อุตสาหกรรมประเภทที่มีขนาดการจ้างงานต่ำ และส่วนใหญ่มีสภาพการจ้างงานเป็นรายเดือน ส่วนผลประโยชน์พิเศษอื่น ๆ ที่เป็นตัวเงิน โรงงานอุตสาหกรรมนิยมจัดในรูปแบบโบนัสหรือเหี้ยมเอี้ย และค่ารักษาพยาบาลนอกงาน โดยส่วนมากโรงงานจะจ่ายให้เฉพาะคนงานรายเดือน และพิจารณาการจ่ายตามอายุการทำงาน โรงงานอุตสาหกรรมประเภทนี้ได้แก่ ประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ ประเภทการผลิตกระดาษและโรงพิมพ์และประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้รวมทั้งเครื่องเรือน ซึ่งอุตสาหกรรมประเภทนี้มีขนาดการจ้างงานมากและสภาพการจ้างมีทั้งคนงานรายวันและคนงานรายเดือน แต่อุตสาหกรรมประเภทการผลิตอาหารและเครื่องดื่ม และประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์ เป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่มีขนาดการจ้างงานต่ำ และคนงานส่วนมากมีสภาพการจ้างงานเป็นรายเดือน ทางโรงงานได้จัดสวัสดิการในเรื่องนี้ให้คนงานทุกคนไม่ว่าสภาพการจ้างงานจะเป็นคนงานรายวัน หรือรายเดือน และเฉลี่ยแล้วคนงานในโรงงานทุกประเภทอุตสาหกรรมได้รับค่าสวัสดิการและผลประโยชน์ตอบแทนประเภทต่าง ๆ 196.25 บาทต่อเดือน โดยอุตสาหกรรมประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์ คนงานได้รับค่าสวัสดิการและผลประโยชน์ตอบแทนมากที่สุดคือ 808.80 บาทต่อเดือน รองลงมาได้แก่ อุตสาหกรรมประเภทการบริการซ่อมสิ่งของ การผลิตอาหารและเครื่องดื่ม และประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์ยาง โดยคนงานได้รับ 755.40, 442.50 และ 339.30 บาทต่อเดือน ตามลำดับ และคนงานในอุตสาหกรรมประเภทหีบฝ้ายได้รับค่าสวัสดิการและผลประโยชน์ตอบแทนต่ำที่สุดคือ 8.33 บาทต่อเดือน สูงขึ้นมา ได้แก่อุตสาหกรรมประเภทการทำเหมืองแร่ การผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้ รวมทั้งเครื่องเรือนและประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ โดยคนงานได้รับ 50.21, 123.30 และ 131.40 บาทต่อเดือนตามลำดับ โดยคนงานรายเดือนของโรงงานอุตสาหกรรมทุกประเภทจะได้รับ 586.78 บาทต่อเดือน ส่วนคนงานรายวันจะได้รับ 115.85 บาทต่อเดือน (ดูตารางที่ 5.18)

ตารางที่ 5.16 สวัสดิการหรือผลประโยชน์พิเศษที่ไม่ใช่ตัวเงินที่ได้รับ จำนวนตามประเภทสวัสดิการและอุตสาหกรรม

ประเภทอุตสาหกรรม	สวัสดิการหรือผลประโยชน์พิเศษที่ไม่ใช่ตัวเงิน																
	น้ำดื่ม		ห้องส้วม		ปัจจัยปรุุมพยาบาล		อาหาร		ที่พักอาศัย		ชุดทำงาน		รถรับส่ง				
	1-2 ปี	3-4 ปี	5 ปีขึ้นไป	1-3 ห้อง	4-6 ห้อง	7 ห้องขึ้นไป	ไม่ใช้ (หน่วย)	1 ห้อง	2 ห้อง	3 ห้อง	ไม่ใช้	1-3 ห้อง	4-9 ห้อง	10 ห้องขึ้นไป	ไม่ใช้	ชุด 1-2 ปี	ไม่ใช้
1. การผลิตผลิตภัณฑ์ยาง	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	ไม่ใช้	-	-	-	1	-	1
2. การผลิตอาหารและเครื่องดื่ม	21	-	-	20	1	-	8	13	5	4	ไม่ใช้	8	4	1	8	-	21
3. การบริการซ่อมสิ่งของ	8	-	-	7	1	-	5	3	2	3	ไม่ใช้	6	-	2	1	7	8
4. การผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ	8	7	1	6	1	1	4	4	-	-	ไม่ใช้	1	1	2	4	-	8
5. การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์	8	7	1	7	1	-	6	2	1	6	ไม่ใช้	6	1	1	1	7	8
6. การผลิตกระดาษและโรงพิมพ์	3	2	1	2	1	-	3	-	-	2	ไม่ใช้	2	1	-	-	1	2
7. การผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้รวม หิ้งเครื่องเขียน	8	5	2	6	2	-	5	3	-	-	ไม่ใช้	-	1	2	5	-	8
8. การทำเหมืองแร่	2	1	-	1	1	-	1	1	-	-	ไม่ใช้	-	1	-	1	-	2
9. การหัตถ์	4	4	-	3	1	-	2	2	-	-	ไม่ใช้	2	-	-	4	-	4

ตารางที่ 5.17 ผลประโยชน์พิเศษในรูปแบบเงินปันผล จำนวนตามประเภทผลประโยชน์และอุตสาหกรรม

ประเภทอุตสาหกรรม	ผลประโยชน์พิเศษในรูปแบบเงินปันผล																
	จำนวนผู้ถือหุ้น (คน)	ค่าครองชีพ			เบี้ยอื่น			โบนัส/และอื่น				เงินช่วยเหลือครอบครัว		ค่าทำศพ	เงินรางวัล		
		ไม่ได้รับ	ได้รับ	รวม	ไม่ได้รับ	ได้รับ	รวม	ไม่ได้รับ	ได้รับ	รวม	ไม่ได้รับ	ได้รับ	ไม่ได้รับ		ได้รับ	ไม่ได้รับ	ได้รับ
1. การผลิตผลิตภัณฑ์ยาง	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1
2. การผลิตอาหารและเครื่องดื่ม	21	-	21	-	3	15	-	4	13	-	-	1	-	1	20	-	21
3. การบริการซ่อมสิ่งของ	8	1	7	-	1	7	-	-	7	1	-	1	-	7	8	-	8
4. การผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ	8	-	8	-	-	8	-	-	8	-	-	-	-	8	8	-	8
5. การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์	8	1	7	-	5	3	-	-	6	-	-	-	-	8	8	-	8
6. การผลิตกระดาษและโรงพิมพ์	3	-	2	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	3	3	-	3
7. การผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้รวมทั้งเครื่องมือ	8	-	8	-	2	5	-	-	7	1	-	-	-	7	8	-	8
8. การทำเหมืองแร่	2	-	2	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	2	2	-	2
9. การทอผ้า	4	-	4	-	1	3	-	-	3	-	-	-	-	4	4	-	4
รวมทั้งสิ้น	63	2	60	1	62	7	11	1	44	3	9	4	47	1	62	1	61

ตารางที่ 5.18 มูลค่าสวัสดิการและผลประโยชน์พิเศษที่พนักงานได้รับจำแนกตามประเภทลักษณะ
การจ้างงานและอุตสาหกรรม

ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนคนงาน (คน)			มูลค่าสวัสดิการฯ (บาทต่อเดือน)		
	รวม	รายเดือน	รายวัน	รายเดือน	รายวัน	เฉลี่ย
1. การผลิตผลิตภัณฑ์ยาง	11	4	7	437.70	283.08	339.30
2. การผลิตอาหารและเครื่องดื่ม	124	71	53	603.50	226.82	442.50
3. การบริการซ่อมสิ่งของ	33	22	11	823.25	619.70	755.40
4. การผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ	413	8	405	713.10	119.90	131.40
5. การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักร และอุปกรณ์	63	37	26	866.50	726.69	808.80
6. การผลิตกระดาษและโรงพิมพ์	69	20	49	485.10	91.80	205.80
7. การผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้รวมทั้ง เครื่องเรือน	198	10	188	495.40	103.52	123.30
8. การทำเหมืองแร่	102	25	77	182.80	13.78	55.21
9. การหีบฝ้าย	182	-	182	-	8.33	8.33
รวมทั้งสิ้น	1,195	204	991	586.78	115.85	196.25

5.6.6 การประสบอันตรายจากการทำงาน

กฎหมายคุ้มครองแรงงานกำหนดให้นายจ้างหรือเจ้าของธุรกิจอุตสาหกรรมที่มีคนงานตั้งแต่ 1 คนขึ้นไปทุกแห่งต้องจ่ายค่ารักษาพยาบาล ค่าทดแทน ค่าฟื้นฟู และค่าทำศพให้คนงานที่ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานไม่น้อยกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด เพื่อเป็นการคุ้มครองแรงงานหรือประกันให้คนงานได้รับค่าทดแทน หรือผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องอย่างรวดเร็ว และเป็นธรรม และเพื่อลดภาระให้แก่ นายจ้างในเรื่องนี้ รัฐบาลได้จัดตั้งกองทุนเงินทดแทนขึ้นในกรมแรงงานตั้งแต่ปี 2516 และได้เริ่มดำเนินการปี 2517 โดยรัฐบาลออกเงินสมทบเป็นการเริ่มต้น 2 ล้านบาท และเรียกเก็บเงินสมทบจากนายจ้างตามอัตราเงินสมทบที่กำหนด ซึ่งจังหวัดสุโขทัยเริ่มมีกองทุนเงินทดแทนในปี 2528 คนงานที่ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานหรือทายาทสามารถเรียกร้องและรับเงินค่ารักษาพยาบาล ค่าทดแทน ค่าฟื้นฟู และค่าทำศพ ได้จากสำนักงานแรงงานจังหวัดสุโขทัยได้ทันที แต่ในปัจจุบันกองทุนเงินทดแทนได้คุ้มครองเฉพาะสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 20 คนขึ้นไปเท่านั้น

จากการศึกษาข้อมูลการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมทั้งหมด 63 แห่ง ปรากฏว่า ในปี 2532 มีคนงานประสบอันตรายเนื่องจากการทำงานทั้งหมด 445 ครั้ง จากคนงานจำนวนทั้งหมด 1,208 คน ดังนั้น โอกาสที่คนงานแต่ละคนจะประสบอันตรายในแต่ละปีจะมีประมาณ 0.37 ครั้ง อุตสาหกรรมประเภทการบริการซ่อมสิ่งของของคนงานมีโอกาสที่จะประสบอันตรายเนื่องจากการทำงานสูงสุดคือ คนละประมาณ 0.58 ครั้งต่อปี รองลงมาได้แก่อุตสาหกรรมประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์คือ คนละประมาณ 0.56 ครั้งต่อปี ส่วนอุตสาหกรรมประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์ยาง ประเภทการผลิตกระดาษและโรงพิมพ์และประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ คนงานมีโอกาสที่จะประสบอันตรายค่อนข้างต่ำคือ คนละประมาณ 0.30 ครั้งเท่านั้น

สำหรับสาเหตุที่ทำให้คนงานประสบอันตรายในขณะที่ทำงาน จะแตกต่างกันตามลักษณะของประเภทอุตสาหกรรมที่ทำงานอยู่ โดยส่วนมากจะเป็นในลักษณะถูกลวดหรือตะปูแทงมือและเท้า เครื่องจักรหนีมือ ของหล่นทับ ตกจากที่สูง สารเคมี เป็นต้น โดยที่การเกิดอันตรายของคนงานในอุตสาหกรรมประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ และประเภทการบริการซ่อมสิ่งของ จะมีสาเหตุจากเครื่องมือเครื่องจักรเป็นส่วนใหญ่ ส่วนการประสบอันตรายในอุตสาหกรรมประเภทการบริการซ่อมสิ่งของ ประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์ ประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้รวมทั้งเครื่องเรือน และประเภทการทำเหมืองแร่จะมีสาเหตุจากเศษวัตถุเป็นส่วนใหญ่ เช่น เศษเหล็กเข้าตา น๊อตกระเด็นใส่หน้าผาก เศษหินปูนกระเด็นเข้าตา เส้นลวดบาดมือ เป็นต้น

การประสบอันตรายของคนงานแต่ละครั้งจะเกิดอันตรายต่อนิ้วมือ-มือ นิ้วเท้า-เท้า และตา มากที่สุด โดยที่โรงงานอุตสาหกรรมทุกประเภทมีโอกาสทำให้เกิดอันตรายต่ออวัยวะเหล่านี้มากที่สุด นอกจากนั้นคนงานในอุตสาหกรรมประเภทการทำเหมืองแร่ และประเภทการผลิตสิ่งทอสิ่งถักก็มีโอกาสที่จะเกิดอันตรายต่อระบบการหายใจ เช่น หลอดลม ปอด

และความร้ายแรงของการประสบอันตรายในแต่ละครั้ง โดยส่วนใหญ่คนงานจะไม่หยุดงาน เนื่องจากเป็นคนงานรายวันซึ่งนายจ้างจะจ่ายค่าจ้างเฉพาะวันที่มาทำงาน ดังนั้นเมื่อคนงานทำแผลเสร็จจะมาทำงานต่อ ส่วนความร้ายแรงจนถึงขั้นสูญเสียอวัยวะ หรือทุพพลภาพมีน้อยมาก ในปี 2532 มี 3 ราย ซึ่งเกิดจากเครื่องจักรตัดนิ้ว ส่วนกรณีทุพพลภาพมี 1 ราย เกิดจากถูกสายไฟฟ้าแรงสูงช็อต (รายละเอียดการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานของคนงานที่เกิดขึ้นในโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดสุโขทัย ปี 2532 ดูตารางที่ 5.19)

5.6.7 ค่าจ้างแรงงาน

การวิเคราะห์เรื่องค่าจ้างแรงงานในการศึกษาคั้งนี้มุ่งเฉพาะค่าจ้างของแรงงานฝ่ายผลิตระดับลูกมือหรือกรรมกรเท่านั้น ดังนั้นค่าจ้างที่จะกล่าวถึงต่อไปจึงไม่รวมถึงค่าจ้างของพนักงานประจำสำนักงาน หัวหน้าและผู้ช่วยหมวดผลิต และคนงานทั่วไปที่ไม่ได้อยู่ในฝ่ายผลิต นอกจากนั้นค่าจ้างที่ศึกษาเป็นเฉพาะค่าจ้างที่เป็นตัวเงิน (Money wage) ที่นายจ้างหรือเจ้าของโรงงานจ่ายให้คนงานเท่านั้น

ประเภทของค่าจ้าง

การจ่ายค่าจ้างของโรงงานอุตสาหกรรมตัวอย่างที่ได้ศึกษาทั้งหมด 63 แห่ง มีลักษณะการจ่ายในรูปค่าจ้างรายวัน ค่าจ้างรายเดือน และค่าจ้างรายชิ้น โดยคนงานในโรงงานมีทั้งหมด 1,208 คน ได้รับค่าจ้างประเภทรายวัน 991 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 82.04 ได้รับค่าจ้างประเภทรายเดือน 204 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 16.89 ส่วนที่เหลือได้รับค่าจ้างเป็นรายชิ้น ซึ่งมีอยู่จำนวน 13 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.07

ความแตกต่างของค่าจ้างตามประเภทอุตสาหกรรม

ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น โรงงานอุตสาหกรรมแต่ละประเภทมีลักษณะการจ้างคนงานแตกต่างกัน โดยอุตสาหกรรมประเภทที่มีขนาดของการจ้างงานมากหรือมีการผลิตสินค้าตามฤดูกาลนิยมจ้างคนงานประเภทรายวันซึ่งเป็นการจ้างชั่วคราว ส่วนอุตสาหกรรมประเภทที่ใช้คนงานน้อยและเป็นกิจการที่มีการผลิตสม่ำเสมอตลอดทั้งปี นิยมจ้างคนงานเป็นรายเดือน ดังนั้นการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าจ้างต้องแบ่งการศึกษาตามลักษณะการจ้างงานด้วย ซึ่งจะศึกษาเฉพาะคนงานรายเดือนและรายวันเท่านั้น ส่วนคนงานรายชิ้นจะไม่กล่าวถึง

ค่าจ้างรายวัน

จากตัวอย่าง โรงงานอุตสาหกรรมที่ได้ศึกษา จำนวน 63 แห่ง มีคนงานได้รับค่าจ้าง เป็นรายวันทั้งสิ้น 991 คน ปรากฏว่า ค่าจ้างเฉลี่ยทั้งหมดของคนงานรายวัน คือ 57.80 บาท (ค่าเฉลี่ยตัวกลาง) ซึ่งเป็นอัตราที่ต่ำกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่ทางการกำหนดไว้มาก (รัฐบาล กำหนด 65 บาทต่อวัน) อย่างไรก็ตามค่าเฉลี่ยของคนงานส่วนใหญ่ก็มีค่าเท่ากับ 65 บาท (ค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ใหญ่ที่สุด) ซึ่งเท่ากับอัตราค่าจ้างที่ทางการได้กำหนด

เมื่อพิจารณาอัตราค่าจ้างรายวันตามประเภทอุตสาหกรรม ปรากฏว่า อุตสาหกรรม ประเภทหีบฝ้ายจ่ายค่าจ้างประเภทรายวันต่ำสุดคือ 49.02 บาทต่อวัน สูงขึ้นมาได้แก่ ประเภท การผลิตกระดาษและโรงพิมพ์ (49.18 บาทต่อวัน) ประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์ยาง (51.57 บาทต่อวัน) และประเภทการผลิตอาหารและเครื่องดื่ม (49.38 บาทต่อวัน) ส่วนอุตสาหกรรม ประเภทการบริการซ่อมสิ่งของจ่ายค่าจ้างประเภทรายวันสูงสุดคือ 72.27 บาทต่อวัน รองลงมาได้แก่ประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์ (65 บาทต่อวัน) ประเภทการ ทำเหมืองแร่ (60.94 บาทต่อวัน) ประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ (60.27 บาทต่อวัน) และประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้รวมทั้งเครื่องเรือน (59.65 บาทต่อวัน) ซึ่ง อุตสาหกรรมทุกประเภทมีค่าเฉลี่ยรายวันต่ำกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำของรัฐบาลทั้งนั้น ยกเว้น อุตสาหกรรมประเภทการบริการซ่อมสิ่งของที่จ่ายค่าจ้างเฉลี่ยรายวันสูงกว่าค่าจ้างขั้นต่ำ และ ประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์ จ่ายค่าจ้างเฉลี่ยรายวันเท่ากับอัตราค่า จ้างขั้นต่ำที่รัฐบาลกำหนด (ดูตารางที่ 5.20)

ค่าจ้างรายเดือน

จากตัวอย่าง โรงงานอุตสาหกรรมทั้งหมด 63 แห่ง มีคนงาน 204 คน ได้รับค่าจ้าง เป็นรายเดือน โดยมีอัตราเฉลี่ยเดือนละ 1,832.33 บาท ซึ่งเป็นอัตราที่ต่ำกว่าอัตราค่าจ้าง ขั้นต่ำที่รัฐบาลได้กำหนดไว้คือ 1,950 บาท ส่วนความแตกต่างของค่าจ้างรายเดือนตามประ เภทอุตสาหกรรม พบว่าอุตสาหกรรมประเภทการผลิตกระดาษและโรงพิมพ์จ่ายค่าจ้างรายเดือน

ในอัตราต่ำสุด ประเภทที่จ่ายต่ำอันดับรองขึ้นมาได้แก่ ประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์ยาง (1,750 บาทต่อเดือน) และประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์ (1,729.19 บาทต่อเดือน) ซึ่งจ่ายในอัตราที่ต่ำกว่าอัตราเฉลี่ยทั้งสิ้น ส่วนอุตสาหกรรมประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์แร่โลหะ จ่ายค่าจ้างรายเดือนในอัตราสูงสุดคือ 2,300 บาท รองลงมาได้แก่ประเภทการทำเหมืองแร่ (2,045 บาทต่อเดือน) และประเภทการผลิตอาหารและเครื่องดื่ม ซึ่งอุตสาหกรรมทุกประเภทจ่ายค่าจ้างรายเดือนในอัตราเฉลี่ยที่ต่ำกว่ากฎหมายกำหนดทั้งสิ้น ยกเว้นอุตสาหกรรมประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์แร่โลหะและการทำเหมืองแร่ (ดูตารางที่ 5.20)

โดยเฉลี่ยแล้วค่างานรายเดือนมีรายได้เฉลี่ยจากค่าจ้างสูงกว่าค่างานรายวันเดือนละประมาณ 329.53 บาท ซึ่งค่างานรายวันในอุตสาหกรรมทุกประเภทจะมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่าค่างานรายเดือน ยกเว้นในอุตสาหกรรมประเภทการบริการซ่อมสิ่งของซึ่งค่างานรายวันมีรายได้ต่อเดือนสูงกว่าค่างานรายเดือนเล็กน้อย และอุตสาหกรรมประเภทที่ค่างานรายเดือนมีรายได้สูงกว่าค่างานรายวันมากที่สุดได้แก่ การผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะคือสูงกว่า 732.98 บาทต่อเดือน รองลงมาได้แก่ประเภทการผลิตอาหารและเครื่องดื่ม ประเภทการทำเหมืองแร่ และประเภทการผลิตกระดาษและโรงพิมพ์ ซึ่งสูงกว่าในอัตรา 554.78, 460.56 และ 451.07 บาทต่อเดือน ตามลำดับ (ดูตารางที่ 5.20)

ส่วนความแตกต่างของค่าจ้างตามประเภทอุตสาหกรรม เมื่อคำนวณค่าจ้างในรูปค่าจ้างเฉลี่ยต่อวัน ปรากฏว่า อุตสาหกรรมประเภทการบริการซ่อมสิ่งของจะมีค่าจ้างเฉลี่ยต่อวันสูงสุดคือ ค่าจ้าง 71.75 บาทต่อวัน รองลงมาได้แก่ ประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักร และอุปกรณ์ (67.24 บาทต่อวัน) และประเภทการทำเหมืองแร่ (65.28 บาทต่อวัน) ซึ่งอุตสาหกรรมประเภทการบริการซ่อมสิ่งของ และประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักร และอุปกรณ์ มีขนาดของการจ้างงานต่ำ และสภาพการจ้างมักเป็นค่างานรายเดือน โดยใช้แรงงานชายทั้งหมด ส่วนอุตสาหกรรมประเภทการทำเหมืองแร่ จ้างค่างานชายเกือบทั้งหมด และมีการทำงานเป็นระยะเวลานาน (ดูตารางที่ 5.20)

ตั้งได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า โรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดสุโขทัยได้จัดให้คนงานทำงานเกินเวลาทำงานปกติ เฉลี่ยสัปดาห์ละ 8.30 ชั่วโมง ซึ่งการทำงานในเวลาดังกล่าวนายจ้างควรจ่ายผลตอบแทนในรูปค่าจ้างเป็นตัวแทนเงินเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าคนละ 1,854.43 บาทต่อเดือน แต่ค่าจ้างที่คนงานได้รับจริงต่ำกว่ามาก เป็นการแสดงให้เห็นว่าคนงานถูกเอารัดเอาเปรียบในเรื่องค่าจ้างจากนายจ้าง กล่าวคือคนงานรายวันได้รับค่าจ้างต่ำกว่าค่าจ้างที่ควรได้รับ 351.63 บาทต่อเดือน โดยเฉพาะคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมประเภทการผลิตกระดาษและโรงพิมพ์ และประเภทหีบฝ้ายถูกนายจ้างเอารัดเอาเปรียบมาก คือคนละ 966.82 และ 734.73 บาทต่อเดือนตามลำดับ (ดูตารางที่ 5.21)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 5.20 กิตติราค่างในโรงงานอุตสาหกรรมตัวอย่างจำนวนตามประเภทอุตสาหกรรมและลักษณะการจ้างงาน

ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนคนงาน (คน)			อัตราค่าจ้างเฉลี่ย			รายได้ คนงานรายวัน จากค่าจ้าง (บาท/เดือน) (2)	ผลต่าง (1)-(2)
	รวม	รายเดือน		รายเดือน (บาท/เดือน) (1)	รายวัน (บาท/วัน)	เฉลี่ยทั้งหมด (บาท/วัน)		
		รายเดือน	รายวัน					
1. การผลิตผลิตภัณฑ์ยาง	11	4	7	1,750	51.57	57.29	1,340.82	409.18
2. การผลิตอาหารและเครื่องดื่ม	124	71	53	1,923.94(3)	52.66	64.88	1,369.16	554.78
3. การบริการซ่อมสิ่งของ	33	22	11	1,858.91	72.27(1)	71.75(1)	1,879.02	-20.11
4. การผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ	413	8	405	2,300.00(1)	60.27	60.82	1,567.02	732.98
5. การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักร และอุปกรณ์	63	37	26	1,789.19	65.00(2)	67.24(2)	1,690.0	99.18
6. การผลิตกระดาษและโรงพิมพ์	69	20	49	1,729.75	49.19	54.21	1,278.68	451.07
7. การผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้รวมทั้ง เครื่องมือ	198	10	188	1,898.0	59.65	60.32	1,550.9	347.10
8. การทำเหมืองแร่	102	25	77	2,045(2)	60.94(2)	65.28(3)	1,584.44	460.56
9. การทอผ้า	182	-	182	-	49.02	49.02	1,274.52	-
รวมทั้งหมด	1,195	204	991	1,832.33	57.80	59.96	1,502.8	329.53

หมายเหตุ กรณีคนงานรายวัน รายได้ต่อเดือนใช้ 26 ชุดอัตราค่าจ้างรายวัน
กรณีคนงานรายเดือน ค่าจ้างต่อวันใช้ 26 พหุอัตราค่าจ้างรายเดือน

ตารางที่ 5.21 ค่าจ้างที่ควรได้รับและค่าจ้างจริงของคนงานรายวันในโรงงานอุตสาหกรรม

ตัวอย่างจำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม

ประเภทอุตสาหกรรม	ค่าจ้างที่ควร จะได้ (บาท/เดือน) (1)	ค่าจ้าง ที่ได้รับ (บาท/เดือน) (2)	ส่วนต่าง (บาท/เดือน) (2) - (1)
1. การผลิตผลิตภัณฑ์ยาง	1,638.00	1,340.82	-297.18
2. การผลิตอาหารและเครื่องดื่ม	1,856.57	1,369.16	-487.41
3. การบริการซ่อมสิ่งของ	1,789.87	1,879.02	89.15
4. การผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ	1,933.31	1,567.02	-366.29
5. การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักร และอุปกรณ์	1,798.31	1,690.00	-108.31
6. การผลิตกระดาษและโรงพิมพ์	2,245.50	1,278.68	-966.82
7. การผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้รวมทั้ง เครื่องเรือน	1,739.25	1,550.90	-188.35
8. การทำเหมืองแร่	1,705.50	1,584.44	-121.06
9. การทอผ้า	2,009.25	1,274.52	-734.73
รวมทั้งหมด	1,854.43	1,502.80	-351.63

หมายเหตุ สำหรับคอลัมน์สุดท้ายนั้น เครื่องหมายบวกหมายถึงค่าจ้างที่คนงานได้รับสูงกว่าค่าจ้างที่ควรจะได้ ส่วนเครื่องหมายลบหมายถึงค่าจ้างที่คนงานได้รับต่ำกว่าค่าจ้างที่ควรจะได้

5.6.8 รายได้ของแรงงาน

โรงงานอุตสาหกรรมโดยทั่วไปมักจะจัดสวัสดิการและผลประโยชน์พิเศษประเภทต่างๆ (fringe-benefits) ให้แก่คนงานนอกเหนือจากการจ่ายค่าจ้างในรูปตัวเงิน ซึ่งอาจอยู่ได้ทั้งในรูปของเงิน บริการ หรือสิ่งของ เช่น ค่าครองชีพ เบี้ยชยัน โบนัสหรือแต่ะเอี้ย อาหาร ที่พักอาศัย ฯลฯ ซึ่งผลประโยชน์พิเศษนี้ถึงแม้บางกรณีมิได้เป็นในรูปตัวเงิน แต่จะเป็นการแบ่งเบาภาระการใช้จ่ายของคนงาน ทำให้มีเงินเหลือจ่ายใช้สอยด้านอื่นได้มากขึ้น ดังนั้นผลตอบแทนที่คนงานได้รับในรูปค่าจ้างเมื่อรวมกับผลประโยชน์พิเศษดังกล่าวข้างต้นแล้ว เรียกว่าเป็นรายได้ของคนงาน

จากการศึกษาข้อมูลรายได้ของคนงานในโรงงานอุตสาหกรรม ปรากฏว่ารายได้เฉลี่ยของคนงานซึ่งประกอบด้วยรายได้ในรูปตัวเงินจากค่าจ้าง ค่าครองชีพ เบี้ยชยัน โบนัสหรือแต่ะเอี้ย เงินช่วยเหลือครอบครัว เงินรางวัล และมูลค่าสวัสดิการอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ อาหาร ที่พักอาศัย ชุดทำงาน รถรับส่ง มีค่าเท่ากับ 1,755.30 บาทต่อเดือน โดยคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมประเภทการบริการซ่อมสิ่งของมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงสุดคือ 2,621.01 บาทต่อเดือน รองลงมาได้แก่อุตสาหกรรมประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์ และอุตสาหกรรมประเภทการผลิตอาหารและเครื่องดื่มคือ 2,557.06 และ 2,129.32 บาทต่อเดือนตามลำดับ และคนงานรายเดือนในอุตสาหกรรมทุกประเภทจะได้รับรายได้สูงกว่าคนงานรายวันเฉลี่ยเดือนละ 800.46 บาท ซึ่งคนงานรายเดือนในอุตสาหกรรมประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะจะได้รับรายได้เฉลี่ยสูงสุดคือ 3,013.10 บาท ส่วนคนงานรายวันในอุตสาหกรรมประเภทการบริการซ่อมสิ่งของ จะได้รับรายได้เฉลี่ยสูงสุดคือ 2,498.72 บาท (ดูตารางที่ 5.22)

ตารางที่ 5.22 รายได้ที่คนงานได้รับจำแนกตามประเภทลักษณะการจ้างงานและอุตสาหกรรม

ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนคนงาน (คน)			รายได้ (บาทต่อเดือน)		
	รวม	รายเดือน	รายวัน	รายเดือน	รายวัน	เฉลี่ย
1. การผลิตผลิตภัณฑ์ยาง	11	4	7	2,187.70	1,623.90	1,828.92
2. การผลิตอาหารและ เครื่องดื่ม	124	71	53	2,527.44	1,595.98	2,129.32
3. การบริการซ่อมสิ่งของ	33	22	11	2,682.16	2,498.72	2,621.01
4. การผลิตผลิตภัณฑ์จาก แร่โลหะ	413	8	405	3,013.10	1,686.92	1,712.61
5. การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักร และอุปกรณ์	63	37	26	2,655.59	2,416.69	2,557.06
6. การผลิตกระดาษและ โรงพิมพ์	69	20	49	2,214.85	1,370.48	1,615.22
7. การผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้ รวมทั้งเครื่องเรือน	198	10	188	2,393.40	1,654.42	1,691.74
8. การทำเหมืองแร่	102	25	77	2,227.80	1,598.22	1,752.53
9. การทอผ้า	182	-	182	-	1,282.85	1,282.85
รวมทั้งสิ้น	1,195	204	991	2,419.11	1,618.65	1,755.30

ดังกล่าวมาแล้วข้างต้นว่า โรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดสุโขทัยได้จ่ายค่าจ้างคนงานรายวันต่ำกว่าอัตราที่รัฐบาลกำหนด ซึ่งเหตุผลข้อหนึ่งที่นายจ้างมักอ้างอยู่เสมอในการจ่ายค่าจ้างต่ำคือได้จัดสวัสดิการและผลประโยชน์พิเศษประเภทต่าง ๆ ให้กับคนงาน และมีการเสนอให้นำสวัสดิการและผลประโยชน์พิเศษใช้เป็นฐานในการกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำด้วย แต่จากการศึกษาพบว่ารายได้เฉลี่ยของคนงานซึ่งประกอบด้วยรายได้ในรูปตัวเงินจากค่าจ้าง ค่าครองชีพ เบี้ยชยัน โบนัสหรือแตะเอี้ย เงินช่วยเหลือครอบครัว เงินรางวัล และมูลค่าสวัสดิการอื่น ๆ ยังต่ำกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่รัฐบาลกำหนดเฉลี่ย 19.35 บาทต่อเดือนหรือ 0.74 บาทต่อวัน ซึ่งนับได้ว่าต่ำกว่าเล็กน้อยเท่านั้นซึ่งคนงานในอุตสาหกรรมประเภทหีบฝ้ายและประเภทการผลิตกระดาษและโรงพิมพ์ มีรายได้ต่ำกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำมาก คือคนละ 355.15 และ 267.52 บาทต่อเดือนหรือ 13.66 และ 10.29 บาทต่อวัน ตามลำดับ ส่วนอุตสาหกรรมประเภทการบริการซ่อมสิ่งของและประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักร และอุปกรณ์ที่จ่ายค่าจ้างสูงกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ 860.72 และ 778.69 บาทต่อเดือนหรือ 33.10 และ 29.95 บาทต่อวัน ตามลำดับ จึงสรุปได้ว่าโดยทั่วไปนายจ้างได้จ่ายค่าจ้างและมูลค่าผลประโยชน์พิเศษและสวัสดิการให้แก่คนงานของตนในระดับใกล้เคียงค่าจ้างขั้นต่ำที่กำหนดโดยรัฐบาล แต่มีนายจ้างในอุตสาหกรรมบางประเภทได้แก่ การผลิตกระดาษและโรงพิมพ์และประเภทหีบฝ้ายมีการเอาเปรียบคนงาน กล่าวคือได้จ่ายค่าจ้างในอัตราที่ต่ำ นอกจากนั้นยังจัดสวัสดิการและผลประโยชน์พิเศษให้คนงานน้อยกว่าคนงานในอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ (ดูตารางที่ 5.23)

ตารางที่ 5.23 ค่าจ้างขั้นต่ำและรายได้ของแรงงานที่ได้รับในโรงงานอุตสาหกรรมตัวอย่าง
จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม

ประเภทอุตสาหกรรม	ค่าจ้างขั้นต่ำ (บาท/เดือน) (1)	รายได้ (บาท/เดือน) (2)	ส่วนต่าง (บาท/เดือน) (2) - (1)	ส่วนต่าง (บาท/วัน) [(2)-(1)]/26
1. การผลิตผลิตภัณฑ์ยาง	1,638	1,623.90	-14.10	-0.54
2. การผลิตอาหารและเครื่องดื่ม	1,638	1,595.98	-42.02	-1.62
3. การบริการซ่อมสิ่งของ	1,638	2,498.72	860.72	33.10
4. การผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ	1,638	1,686.92	48.92	1.88
5. การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักร และอุปกรณ์	1,638	2,416.69	778.69	29.95
6. การผลิตกระดาษและโรงพิมพ์	1,638	1,370.48	-267.52	-10.29
7. การผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้ รวมทั้งเครื่องเรือน	1,638	1,654.42	16.42	0.63
8. การทำเหมืองแร่	1,638	1,598.22	-39.78	-1.53
9. การหีบฝ้าย	1,638	1,282.85	-355.15	-13.66
รวมทั้งสิ้น	1,638	1,618.65	-19.35	-0.74

หมายเหตุ สำหรับ 2 คอลัมน์สุดท้ายนั้น เครื่องหมายบวกหมายถึงคนงานมีรายได้สูงกว่าค่าจ้างที่กำหนดโดยรัฐบาล ส่วนเครื่องหมายลบหมายถึงคนงานมีรายได้ต่ำกว่าค่าจ้างที่กำหนดโดยรัฐบาล